

Leto XX. Štev. 209

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka. // Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 // MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
// OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZA-
NOSTI Z «BORBO»

POMEN OBISKA PREDSEDNIKA DŽELALA BAJARJA

Razgovori predsednikov zavezniških republik najpomembnejši prispevek k njih sodelovanju

Njuni osebni stiki odpirajo nadaljnje možnosti političnega, vojaškega in gospodarskega sodelovanja
Turčije in Jugoslavije na podlagi ankarskega sporazuma in blejske pogodbe

Beograd, 31. avg. (Tanjug). — Prijateljski obisk predsednika republike Turčije Bajarja v Jugoslaviji bo pomembna etapa v razvoju odnosov med Turčijo in Jugoslavijo kakor tudi tristranskih odnosov med zavezniškimi državami — Turčijo, Grčijo in Jugoslavijo. Obisk predsednika Bajarja ni samo vljudnostnega značaja in ne pomeni samo vrnitve obiska predsedniku Titu, temveč se v njem zrcali tudi nova manifestacija zavezništva med obema prijateljskima državama. Ta obisk je potrdilo vseh dosedanjih obojestranskih naporov za čim večjo izpolnitev in poglobitev sodelovanja na vseh področjih. Obisk

bo osebni stik med poglavarjema obeh zavezniških držav odprl nadaljnje poti za gospodarsko, politično in vojaško sodelovanje.

Trgovinska izmenjava blaga in gospodarsko sodelovanje, ki sta v zadnjih letih dosegli velik napredek, bosta tudi v prihodnje ena izmed najpomembnejših oblik sodelovanja turškega in jugoslovanskega gospodarstva, ki se medsebojno dopolnjujeta v obojestransko korist. Tu so perspektive glede medsebojne pomoči v industriji, za izmenjavo tehnikov in strokovnjakov, za povečanje medsebojne trgovinske izmenjave blaga skoraj neomejene.

Politično sodelovanje, ki je

kanskih držav stalna posvetovanja tako glede presoje mednarodnih dogodkov po svetu in na Balkanu kakor tudi glede enotnih političnih akcij.

V teh dneh prijateljskega obiska v prijateljski deželi izražajo jugoslovanski narodi svojo odločnost in privrženost ideji neodvisnosti in enakopravnosti v mednarodnem sodelovanju, na kateri sloni tudi turško-jugoslovansko prijateljstvo in turško-grško-jugoslovansko zavezništvo. Celotna jugoslovanska javnost se radosti, ker bo lahko pozdravila na jugoslovanskih tleh Dželala Bajarja, predsednika zavezniške Turčije in sodelavca velikega turškega revolucionarja Kemala Atatürka.

Utemeljitev častnega doktorata

ki ga bo beograjska univerza
podelila predsedniku Turčije
Dželalu Bajarju

Beograd, 31. avg. (Tanjug). — Uprava beograjske univerze je na današnji slovesni seji sklenila proglasiti predsednika republike Turčije g. Dželala Bajarja za častnega doktorja pravnih ved beograjskega vseučilišča. Predlog o tem je stavljal dekanat pravne fakultete oziroma komisija, ki jo je fakultetna uprava imenovala na svoji seji dne 25. avg.

Člani komisije pravne fakultete dr. Mihajlo Konstantinović, dr. Jovan Lovčević, dr. Milan Zujović in dr. Dragoslav Janković so predložili upravi pravne fakultete referat, v katerem so poudarili, da je g. Dželal Bajar eden izmed tistih ljudi sodobne Turčije, čigar državniška nadarjenost je prila do izraza ob sklenitvi ankarske pogodbe, ki je za balkanske narode zanesljivo sredstvo za ohranitev svobode, miru in mirnega sodelovanja v tem delu sveta. Predsednik Bajar ni le pripomogel k praktičnemu uresničenju načela, za katero se zavzemajo tudi naši narodi, marveč je dokazal tudi svoje iskreno prijateljstvo do naše države. Referat govori nato o zaslugah g. Bajarja za blagor turške republike in pravi na koncu, da je Bajar kot najbližji sodelavec Kemala Atatürka eden izmed pobudnikov in uresničevalcev velikih načrtov, ki so zboljšali turško gospodarstvo in ga dvignili na raven sodobnega gospodarstva.

Predsedniku Dželalu Bajarju bo izročil diploma častnega doktorja rektor beograjske univerze

dr. Vukić Mičović na svečani promociji v dvorani Srbske akademije znanosti v Beogradu.

Jahta »Savarone« v naših vodah

Reka, 31. avg. (Tanjug). — Jahta »Savarone«, s katero prihaja predsednik republike Turčije g. Dželal Bajar na uradni obisk v našo deželo, je nocoj ob 18. uri zaplula v jugoslovanske teritorialne vode. Prvi pozdrav sta poslala predsedniku republike Turčije s topovskimi salvi jugoslovanska rušilca »Durmitor« in »Učka«, ki sta jahto »Savarone« v spremstvu štirih turških rušilcev pričakala ob vходу v naše teritorialne vode. Moštvi obeh jugoslovanskih rušilcev sta nato častno pozdravili, viceadmiral Josip Černi pa je poslal z rušilca »Učka« pozdrav predsedniku republike Dželalu Bajarju.

Po pozdravih sta se jugoslovanska rušilca priključila enotam turške vojne mornarice, ki spremlja jahto »Savarone«.

Vremenarji pravijo, da bo sedanje lepo vreme precej časa trajalo. Da bi le, saj čaka kmetovalce še dosti dela na polju!

Drugi dan svetovnega kongresa za varstvo otrok

Referat o vlogi in odgovornosti skupnosti do družine in referat o pomenu družine za telesni in duševni razvoj otroka

Zagreb, 31. avg.

Ob desetih dopoldne je svetovni kongres za zaščito otrok, ki se je včeraj začel v Zagrebu, nadaljeval delo. Dopoldanska plenarna seja je bila posvečena vprašanju odnosov med skupnostjo in družino in pomenu družine za telesni in duševni razvoj otroka. Na dopoldanski seji je podala referat o vlogi in odgovornosti skupnosti do družine g. Bell Grawe, direktor oddelka za ljudsko zdravstvo in socialno politiko v Clevelandu (ZDA), zatem pa je imela g. Juliette Favez-Boutonier, profesorica psihologije na strassbourški univerzi, referat o pomenu družine za telesni in duševni razvoj otroka.

Po branju referatov na plenarnih sejah so se sestale sekcije. Na prvih sejah sekcij so izvolili predsedstva sekcij in prebrali referate.

G. Bell Grawe je govorila o vlogi in odgovornosti skupnosti do družine. Potem ko je poudarila, da se zavest o potrebi aktivne podpore in pomoči družini čedalje bolj širi in da je bilo v tem oziru že precej storjenega, je zlasti poudarila potrebo po širšem mednarodnem sodelovanju na tem področju. Mnoge mednarodne organizacije imamo, je dejala g. Bell Grawe, ki imajo iste cilje, katere uresničujejo razni državni organi in družbene organizacije v posameznih državah. Da bi sodelovanje med nacional-

nimi in mednarodnimi organizacijami obrodilo še večje sadove, se moramo vsi seznaniti z delom specializiranih agencij OZN, kakor tudi s cilji dela drugih mednarodnih organizacij. V mnogih primerih bi bilo možno vskladiti načrte in dejavnost teh organizacij, toda imamo še nekaj družtev in organizacij, ki nimajo mednarodnih stikov, niti možnosti, da se seznanijo s sadovi raznih mednarodnih srečanj in akcij.

Potem ko je poudarila, da se sodelovanje med državnimi

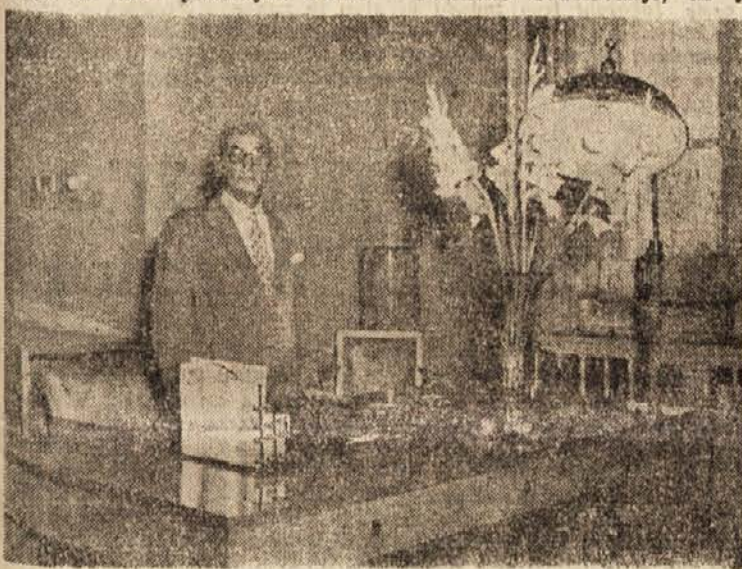
organi in družbenimi organizacijami čedalje bolj širi in zajema čedalje večja področja družbenega življenja, je referentka poudarila, da so dandanes vsi sprejeli misel, da je prava pomoč in skrb za posameznika neločljivo povezana s skrbjo za njegovo družino. Problemi enega člana družine, je nadaljevala referentka, se tičejo cele družine. Prav tako pa tudi problemi cele družine, hkrati vsakega njenega člana posebej. Če bi družbene organizacije trdno stale na tem stališču, bi ga po njenem mnenju sprejeli vsi, ne samo v posameznih deželah, temveč ob pomoči mednarodnih organizacij tudi ves svet. Za kaj pravzaprav gre? Gre za to, da naše skrbi ne omejujemo samo na pomoč duševno zaostalemu otroku, čigar oče je alkoholik, temveč, da hkrati pomagamo tudi očetu, prav tako pa tudi materi, ki je živčno izčrpana, in ki je rodila slepega otroka.

V naši želji, da bi pomagali posamezniku — je nadaljevala referentka — se čisto izpostavljamo nevarnosti, da pozabljamo na druge in da se sprijaznimo z mislijo, da ne moremo vsega storiti. Spominjam se časov, ko smo bili srečni, da smo lahko nudili zgolj zdravstveno zaščito defektnemu otroku. Koliko časa je moralo miniti, dokler smo spoznali, da to ne zadostuje in da je treba tega otroka usposobiti za življenje, mu omogočiti, da se uči in zaposli. Prav tako je treba skrbeti tudi za družino.

Po mnenju g. Bell Grawe, je mogoče usmeriti odgovornost skupnosti do družine na tri glavna področja. Predvsem gre za odgovornost skupnosti, da v družini ustvari občutek varnosti, dalje da jim omogoči, da bi zboljšala svoje življenjske pogoje in naposled, da jim nudi nujno zaščito. Pri zaščiti družine je treba skrbeti za pravilno poslovanje ustanov za ljudsko zdravstvo, za mentalno higieno, za zdravstveno zaščito bolnikov, poskrbeti je treba za znanstvena dela o raznih zdravstvenih problemih in o problemih socialnega skrbstva, za pravilno socialno politiko in socialno zaščito odraslih ter otrok, za pomoč starim ljudem in bolnikom s kroničnimi obolenji, za ureditev stanovanjskega vprašanja in zagotovitev pravice do dela.

(Nadaljevanje na 3. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik republike Turčije Dželal Bajar v svojem kabinetu

Predsednika Bajarja bo nova dragocena priložnost, da najvišji državniški zavezniške Turčije in Jugoslavije ponovno izmenjajo mnenja o perspektivah nadaljnjega medsebojnega trojnega sodelovanja na podlagi ankarskega sporazuma in blejske pogodbe o zvezi, političnem sodelovanju in medsebojni pomoči.

V beograjskih političnih krogih opozarjajo na neizčrpne možnosti vsestranskega sodelovanja, ki jih nudijo široki okvirji teh pogodb. Ti krogi pričakujejo, da

bilo na podlagi obojestranske realne presoje mednarodnega položaja, zlasti pa še položaja na Balkanu, vzpostavljeno že pred ankarskim sporazumom, je obrodilo lepe sadove, ki so zlasti prišli do izraza ob obisku predsednika Tita v Turčiji in ob nedavnem podpisu blejske zvezne pogodbe. Mednarodni politični položaj in vloga trojne zveze v boju za zagotovitev miru in zmanjšanje napetosti na svetu, bo zahtevala tudi v prihodnje od državljanov zavezniških bal-

Reka je pripravljena da prva sprejme visokega gosta iz prijateljske republike Turčije

Reka, 31. avg. (Tanjug). Naše največje pristaniško mesto Reka, v katerem bo predsednik prijateljske republike Turčije Dželal Bajar stopil na naša tla, je do bilo svečano, praznično lice. Vsa večja poslopja, zlasti v tistih delih mesta, po katerih se bo vozil visoki gost, so okrašena s številnimi turškimi in našimi zastavami.

Veličasten je pogled na obalo in na Nabrežje 1. maja, kjer se bo predsednik Bajar s svojim spremstvom izkrcal. V tem delu pristanišča je že zasidran divizion torpednih čolnov in patrolnih ladij JNM, ki bodo odplule jahti »Savarone« in njenemu spremstvu naproti.

Vzdolž vse Jugoslovanske oba-

Vremensko poročilo

Stanje danes zjutraj: Nad Srednjo Evropo, Balkanom, Sredozemjem in Severno Afriko se je ustalilo področje visokega zračnega pritiska. V zvezi s tem se je razširil nad zahodno Evropo toplejši zrak, ki bo povzročil nadaljnje otoplitve tudi v naših krajih. Slabotne frontalne motnje so prešle Nemčijo in se pomikajo proti jugo-vzhodu, vendar hitro slabelo.

Vremenska napoved za sredo, 1. septembra: Lepo vreme z rahlo oblačnostjo. V severovzhodni Sloveniji se bo oblačnost prehodno nekoliko povečala. Temperatura ponoči med 7 in 12 stop., dan pa med 24 in 28 stop. C. Zjutraj po kotlinah megla. Do sobote, 4. septembra kaže, da bo prevladovalo lepo vreme. Temperatura se bo dvignila čez dan do 30 stop. C.

le polopalo na 12 m visokih drogovih velike zastave prijateljske Turčije. Tu je videti tudi napis »Dobrodošel« v turškem in našem jeziku.

Izhod iz pristanišča krasi velik slavalok v obliki parabole, obložen z lovorjem, v njegovi neposredni bližini pa so postavili napis »Dobrodošel«.

Tudi železniška postaja je okusno okrašena z zastavami, cvetjem in zelenjem.

Davi so iz Beograda s posebnim vlakom prispeli na reko podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Rodoljub Čolaković, jugoslovanski veleposlanik v Ankari Miša Pavičević, general-major Miloš Sumnjak, letalski general Vicko Antić, kontraadmiral Ljubo Truta in načelnik protokola državnega tajništva za zunanje zadeve Pavle Beljanski.

Z istim vlakom sta prispela na Reko tudi turški veleposlanik v Beogradu Agah Aksel in turški vojaški ataše podpolkovnik Kemal Oguz.

Tovariš Miha Marinko na kosilu pri avstrijskem veleposlaniku dr. Wodaku

Ljubljana, 31. avg. Avstrijski veleposlanik v Jugoslaviji dr. Wodak je včeraj priredil na Bledu kosilo v čast predsedniku Ljudske skupščine LR Slovenije Mihi Marinku.

PO ZAVRITVI SPORAZUMA O EOS V FRANCOSKI SKUPŠČINI

Burni komentarji pariškega tiska

Razpravo o interpelacijah o vladni zunanji politiki so preložili do 3. novembra

Pariz, 31. avg. (AFP - Reuter). — V francoski skupščini se je razvila popoldne žolčna debata v zvezi z osnutkom resolucije bivšega ministrskega predsednika Paula Reynauda in 50 drugih pristašev EOS, naj bi takoj začeli debato o zunanji politiki.

Govorec v imenu podpisnikov resolucije je Reynaud ostro napadel vlado zaradi njenega »nevturalnega in nezainteresiranega« stališča v včerajšnji debati, ki je po njegovem mnenju privedla do zavrnitve sporazuma. Reynaud je izjavil, da bo zdaj, ko so EOS zavrnili, Nemčija dobila suverenost in samostojno vojsko — »tisto vojsko, ki je korakala po vseh francoskih mestih«. Na koncu je opozoril, da bo Francija osamljena.

Predsednik Mendès-France pa je predlagal, naj bi debato o zunanji politiki preložili na 3. november.

V današnji popoldanski debati so govorili še Guy Mollet, Antoine Pinay in Mendès-France. Ob 19.25 se je začelo glasovanje o predlogu, naj bi razpravo o interpelacijah o vladni zunanji politiki preložili do 3. novembra. Narodna skupščina je s 418 pr oti 162 glasovom sprejela ta sklep.

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Zavrnitev sporazuma o EOS ali točneje rečeno, odstranitev tega vprašanja z dnevnega reda brez razprave, in celo brez glasovanja o bistvu vprašanja s pomočjo — kot pravijo pristaši EOS — »proceduralnega tipa«, je vpra-

šanje, ki ga danes v javnosti, v tisku in političnih krogih najbolj obravnavajo. Pristaši EOS prikazujejo kot sramoto za francoski parlament in skušajo prikazati tiste, ki so uporabili to sredstvo, kot politike, zaslepljene od strasti, ki jim ni bilo mar za to, da

OBČINE IN OKRAJI V NOVIH POGOJIH

Razgovor s tovarišem Vladom Krivicem, predsednikom Odbora za ljudsko oblast in upravo Republiškega zbora
Ljudske skupščine LRS

Ljubljana, 30. avg. Po vsej državi se v poslednjem času razvijajo živahne razprave o vsebinskih in organizacijskih spremembah v osnovnih organih ljudske oblasti, t. j. v občinah in okrajih, ki jih terjajo novonastali pogoji našega razvoja. Tudi v Sloveniji razpravljajo o tem v skoraj vseh večjih krajih in ta razprava se bo še razmahnila. Naš sodelavec se je obrnil na tovariša Vlada Krivica, predsednika Odbora za ljudsko oblast Republiškega zbora Ljudske skupščine Slovenije, ki mu je v zvezi s temi problemi odgovoril na sledeča vprašanja:

1. Kaj je značilno za odnose med okraji in občinami na sedanji stopnji razvoja ljudske oblasti v Sloveniji?

Odnosi med občinami in okraji v Sloveniji so zelo različni. Največ problemov nastaja tam, kjer vloga sedanje občine in vloga sedanjega okraja po svoji funkciji, včasih pa tudi še iz teritorialnih razlogov ne ustreza več sedanji stopnji razvoja gospodarstva ter zlasti stopnji razvoja socialističnih odnosov. Vprašanje je v tem, v koliko so naše sedanje občine, občine z zelo omejenimi kompetencami posebno v gospodarskih vprašanjih, torej s sorazmerno šibko gospodarsko samostojnostjo in šibko gospodarsko bazo (da ne govorimo o kadrih) sposobne izvrševati funkcijo organa oblasti, ki je najbližji tovarnam, zadrugam in drugim organom družbenega upravljanja. Če vprašanje tako postavimo, potem moramo reči, da velja zlasti za tista področja, ki so v svojem industrijskem in kmetijskem pogledu dosegla relativno visoko stopnjo razvitosti (pretežno del severne Slovenije), da sedanji funkcionalni okvir (marsikaj pa tudi teritorialni), ne odgovarja več niti zahtevam gospodarstva, niti stopnji razvoja socialistične in demokratične družbene zavesti državljanov in neposrednih proizvajalcev. Spremembe v teh gospodarsko naprednejših predelih so torej nujne. Zahteva jih tako rekoč neodloljivo nadaljnji razvoj proizvodnih sil in socialističnih družbenih odnosov.

2. V poslednjem času je mnogo govora o prenosu pristojnosti z okraja na občino. V kakšnem smislu je to potrebno in ali se pri tem pojavljajo tudi kakšne negativne težnje?

Ne gre za enostaven prenos pristojnosti iz okrajev na občine. Gre za to, da najdemo tako razmejitve pristojnosti in teritorialno gospodarsko zaokroženost posameznih področij, ki bo zajemala čim boljše poslovanje organov ljudske oblasti, gospodarstva in največje iniciativno državljanov, zlasti neposrednih proizvajalcev pri upravljanju. V sedanji stopnji razvoja je po mojem mnenju najvažnejše, da tako sodelovanje in iniciativno dosežemo ne samo glede lokalnih problemov, ampak da jih skušamo čim bolj povezati s problemi širših občinskih, komunalnih in okrajnih skupnosti. Najprej je torej treba dočeti razjasniti, kakšne organe oblasti potrebujemo, kakšna mora biti njihova vloga, potem bo lahko najti teritorialni okvir in razmejiti pristojnosti.

Zakon o ljudskih odborih in republiška Uredba o delitvi dobička gospodarskih organizacij iz l. 1953 daje vso možnost občinam, da učvrstijo svojo gospodarsko bazo. Tu je namreč določeno, da morajo okraji dati občinam določeno participacijo, določen delež, odstotek od dobička, ki so ga ustvarile gospodarske organizacije na njihovem področju. Te določbe zakona in uredbe še niso realizirane v prenekaterih občinah v naši republiki. Tu gre torej prvenstveno za to, da se uveljavijo določbe sedanjega zakona.

Na izvedbo teh predpisov najdemo predvsem v ostankih okrajnega administriranja in čisto pretiranega nezaupanja do šibkejših občin. To vprašanje bi morala rešiti predvsem Socialistična zveza.

Povsem drugačna pa je situacija v gospodarsko razvitih področjih, kjer je dejanska potreba po takih občinah, ki bi lahko skoro v celoti izvrševale v gospodarskih vprašanjih tisto vlogo, ki jo ima danes okraj. Tu se postavlja vprašanje organiziranja občine-komune, ki pa mora za izvrševanje take vloge predstavljati določeno močnejšo gospodarsko celoto in mora imeti primerne kadre. V sedanjih občinskih okvirih pri nas si po večini take občine-komune ni mogoče zamisliti. Obstaja pa nekaj izjem med sedanjimi mestnimi in industrijskimi občinami, kjer večje spremembe najbrž ne bodo potrebne. Vendar pa taka občina-komuna zahteva tudi drugačen okrajni ljudski odbor. Ne tak okrajni odbor, ki bo imel manjšo vlogo, ampak tak, ki bo prevzel v marsičem vlogo, ki jo danes opravlja republika. To je po mojem mnenju, ki se je izkristaliziralo v dosedanjih diskusijah, lahko samo okrajna skupnost komun, torej organ, ki ima zelo odgovorne funkcionalne, regulatorne in nadzorne funkcije. Tak bodoči okraj bo moral razpolagati z dobrimi strokovnimi kadri, če bo hotel plansko usmerjati gospodarsko politiko širšega področja, izvrševati koordinacijsko funkcijo in pomagati pri razvoju zaostalejših predelov te skupnosti.

Pojavljajo se tudi nekatere negativne težnje. V razvitejših občinah vidimo ponekod tendence oz. stremeljenja in nade, da se bodo s komuno zmanjšale obveznosti do skupnosti in prispevki, ki služijo

za dvig, razvoj in osamosvojitve zaostalejših področij. S takimi egoističnimi in lokalističnimi pojavi se naše politične organizacije ponekod premalo odločno ukvarjajo. Prav tako pa imamo pojave v nekaterih manj razvitih občinah, ki bi se želele čez noč izenačiti z naprednejšimi in ki mislijo, da bi morale mnogo več dobiti od naprednejših področij, hkrati pa opažamo pri istih majhno zainteresiranost za njihovo lastno (zlasti investicijsko) gospodarsko izgradnjo. Sredstva, ki jih dobivajo od skupnosti, čisto preširoko trošijo za razne negospodarske investicije ali pa celo za potrebe, ki ne služijo dovolj napredku celote in ki ne rešujejo večjih perspektivnih problemov, pač pa so čisto popuščanje praktičnim vsakodnevnim zahtevam. Moramo pa reči, da so taki negativni pojavi v zadnjem času vedno redkejši in ne predstavljajo kakšnega večjega problema. To seveda ne pomeni, da mislimo, da bi smele naše politične organizacije mirno mimo takih pojavov. Prav tako negativna je težnja likvidirati okraj, ki izraža v nekem smislu anarhično lokalistično gledanje in željo po izločitvi oz. zmanjšanju družbene odgovornosti in družbenega nadzora.

3. V kakšnem smislu bi morali okrepiti sedanje občine?

Na vprašanje sem že odgovoril zgoraj. Dostavljam še, da ne gre za suho decentralizacijo, za enostaven prenos kompetenc navzdol, ampak za tako organizacijo ljudske oblasti, ki bo bolj ustrezala doseženi stopnji razvoja našega gospodarstva in ki bo hkrati sposobna boljše zaščititi interese skupnosti in jih boljše angažirati z ustvarjalno iniciativno in osebni interes posameznika kot doslej.

4. Nekateri menijo, da bodo zbori volivcev postopoma izgubljali na veljavi, praksa pa kaže, da vzporedno s krepitvijo občine raste tudi pomen zbora volivcev. Kaj pravite k temu in kako je zbor volivcev sploh razvit na področjih raznih občin v Sloveniji?

Strinjam se, da se bo postopoma lepila vloga zborov volivcev. Ponekod pri nas že odigravajo zbori volivcev pomembno družbeno vlogo. Imamo primere, zlasti v mestih in industrijskih centrih, pa tudi na nekaterih kmetijskih področjih, kjer imajo zbori volivcev pomembno vlogo. Tu ne vrše samo svoje demokratske vzgojne funkcije državljanov, ampak tudi uresničujejo neposredno iniciativno zlasti na komunalnem, socialnem, zdravstvenem in prosvetnem področju. Nekateri zbori volivcev volijo kot svoje organe določene odbore oz. komisije, ki čisto zelo uspešno izpolnjujejo poverjene naloge. V zadnjem času so se začeli tudi bolj uveljavljati zbori volivcev-neposrednih proizvajalcev. Vendar pa na splošno lahko ugotovimo, da zbori volivcev še niso dosegli zaželenih stopnje in aktivnosti in da ne moremo biti z njimi zadovoljni. Ta problem pa je prav gotovo tesno povezan z nadaljnjim razvojem naše ljudske oblasti in krepitvijo družbenih samoupravnih organov, z aktivnostjo Socialistične zveze pa še posebej. Ponekod se zbori volivcev nič ne ločijo od »masovnega sestanka« Socialistične zveze. Iz naše prakse lahko ugotovimo predvsem to, da zbori volivcev uspevajo, kjer jim poslanci in Socialistična zveza nudijo dovolj pomoči.

Vloga in pomen družine za telesni in duševni razvoj otroka

Iz referata dr. Juliette Favez Boutonier

(Nadaljevanje s 1. strani)

V dokumentiranem izjavi dr. Juliette Favez Boutonier, profesorice psihologije na univerzi v Strassbourgu so bili navedeni zanimivi rezultati, dosegli na področju proučevanja duševnega in telesnega razvoja otroka, ki so odrasli ločeno od družine, v raznih otroških domovih in ustanovah. V referatu je poudarjeno, da so prav na podlagi teh proučevanj zdaj v veliki večini držav sprejeli mnenje, da je družina naravno okolje, v katerem se mora otrok razvijati in da je neogibno potrebna za pravičen razvoj otroka.

Od družin ločeni otroci se počasneje razvijajo

Otroci, ki so bili v starosti enega leta ločeni od družine, in ki so jih vzgajali v jaslih, je poudarila dr. Favez-Boutonier, se počasneje razvijajo kot otroci iste starosti, ki živijo v svoji družini in katere neguje mati. Razlika ni v teži in velikosti takšnih otrok, temveč v tem, da kasneje shodijo, kasneje spregovore in se težje privadijo na čistočo, kakor otroci, ki jih neguje mati. Razen tega so tudi telesno manj oporni.

Na podlagi znanstvenih raziskovanj so ugotovili, da so otroci iz jasli malone v večini primerov bolj zaostali od otrok, živčevih v družini. Referentka je podkrepila to gledišče z rezultati, ki jih je dosegel dr. Spitz iz ZDA, ko je več ko leto dni proučeval razvoj dveh skupin dojenčkov, ene iz otroških jasli, druge pa, ki so živeli s svojimi materami. Pokazalo se je, da so po tretjem mesecu starosti otroci, ki so živeli s svojimi materami, čedalje bolj prednjačili pred otroci iz jasli, in sicer tako telesno kakor tudi v duševnem oziru.

Življenje v dečjem domu vpliva na kasnejši razvoj otroka

Ce otroci, ki so preživeli prvo leto življenja v otroških jaslih, živijo zatem v kakih drugih dečjih ustanovah, ne pa v svoji družini, potem takšen način življenja, po mnenju dr. Favez-Boutonier, vpliva na njihov celotni nadaljnji razvoj. Takšni otroci so pasivno ubogljivi in na videz ravnodušni. Psihološka raziskovanja so pokazala, da so njihove razumske sposobnosti čisto nekaj pod povprečjem. Ti otroci silno hrepenijo po nežnosti.

Dr. Favez-Boutonier poudarja, da je treba storiti učinkovite ukrepe, da bi izginil tip »otroka brez družine«. V tem smeri predlaga, naj bi otrokom, ki nimajo družine, organizirali življenje v okviru le-te, staršem nudili gmotno pomoč in tako preprečili možnost, da bi mati ali družina pustili otroka nepreiskrbljenega.

V drugem delu referata je bilo govora o položaju otrok, ki so nekaj časa živeli v družini, ki niso »brez družine«, temveč so bili prej ali kasneje ločeni od nje. Takšni otroci so običajno priljubljeni, ločiti se od družine, če so nezakonski ali če so jim umrli starši in podobno. Sem je treba priložiti tudi otroke, ki so se morali ločiti od družine, ker so imeli hujšo telesno hibo, bili gluho-nemi, slepi ali invalidi, duševno zaostali itd. Na podlagi proučevanja številnih posebnih primerov je moč po mnenju referentke povzeti naslednje sklepe:

Ločitev od družine

Majhni otroci, zlasti dojenčki, dalje otroci do treh in celo do pet let nikdar ne sprejmejo brez težav in brez škode ločitve od družine. V primeru pa, če otrokova družina, zlasti mati, ni takšna, da bi ob njej lahko otrok zadovoljil svoje duševne in telesne potrebe, utegne otrok ugodno sprejeti ločitev od družine. V zvezi s tem sodi dr. Favez-Boutonier, da je celo nepopolna ali »slaba« družina boljša, kakor nobena.

Zavodi za inkasacijo — potrebna in koristna ustanova

Tovariš urednik, slehernemu človeku, ki živi v mestu, so znane težave v zvezi s pobiranjem raznih »stalnih« mesečnih izdatkov, kakor so stanovanjske najemnine, električni tok, vodo, plin, odvoz smeti, telefon, naročnina na radio in dnevni tisk itd. Podjetja in ustanove, ki pobirajo vse to, pošiljajo državljanom svoje inkasante ali nepopolnjenе čekovne nakaznice, kar je oboje iz več razlogov precej nepraktično.

Inkasanti običajno prve dni v mesecu dobesedno »oblegajo« posamezna stanovanja. Ker se boje, da ljudi ne bo doma, prihajajo celo ob petih jutraj ali popoldne tja do pozne noči. Toda iz objektivnih razlogov mnogi naši ljudje ne prejemajo svojih plač prvega, temveč petega, desetega, v nekaterih podjetjih celo 15. v mesecu, zavoljo česar pride do pogostih prepirov in prekanja z inkasanti. V nekaterih drugih primerih pride do pomanjkanja drobiža, tako da odide inkasant z dobro napitnico, ki mu jo je dal naročnik samo da bi se ga rešil. Čeprav so vse to malenkosti, ki jih ni vredno omenjati, pa vendar v celoti ovirajo naše ljudi in jih motijo pri počitku, ki ga tako zelo potrebujejo po delu.

Tudi pri nakazovanju stalnih mesečnih izdatkov prek poštne nakaznice imajo ljudje veliko nepotrebnega dela z izpolnjevanjem itd.

Vprašanje je, tovariš urednik, ali ne bi mogli vsega tega opraviti bolj preprosto? Menim, da bi nekakšen »zavod za inkasacijo« v vsakem mestu uspešno opravil vse te posle. Inkasant tega zboda bi lahko naenkrat s prihodom ob določenem času pobral vse izdatke za storitve skupaj. Po opravljenih in-

kasantskih poslih, bi zavod nakazal zainteresiranim ustanovam skupne zneske za storitve v preteklem mesecu. Tako bi dosegli dvojce. Predvsem bi ukinili velik inkasantsko-upravni aparat v vseh podjetjih in ustanovah, ki se ukvarjajo s storitvami, ker bi ta posel opravljali uslužbenci zboda za inkasacijo. Seveda bi bilo število uslužbencev zboda neprimerno manjše od celotnega števila inkasantov v omenjenih podjetjih. Razen tega pa bi ljudem prihranili nepotrebno izgubljanje časa in neprijetnosti.

Zato sodim, da bi zavodi za inkasacijo bili zelo koristne in potrebne ustanove in mestne komune bi naj proučile tudi ta problem. Osišek 30. avgusta

Krešo Kukolja, novinar

Naša podjetja na mednarodnem velesejmu v Solunu

Na mednarodnem velesejmu v Solunu, ki bo od 5. do 26. septembra, bo razstavilo svoje proizvode tudi 24 jugoslovanskih podjetij. Na 550 m² razstavnega prostora bodo jugoslovanska podjetja, med njimi tovarne »Rade Končar« iz Zagreba, »Lito troj« iz Ljubljane in »Ivo Lola Ribar« iz Zelenika razstavile elektroproizvode, turbine, kmetijske stroje, telefonske naprave in rentgenske aparate.

V solunskih gospodarskih krogih se močno zanimajo za jugoslovansko blago. Grško ministstvo za zunanjo trgovino je odobrilo jugoslovanskim razstavljalcem izjemno prodajo v vrednosti 1000 dolarjev. (Jugopress)

jo tudi vzgajati, da bi lahko normalno razvit otrok živel v najugodnejših razmerah.

Po njenem mnenju bi bila naloga socialnih delavcev v tem, da prispevajo k izboljšanju družinskega okolja, da bi povsod, kjer je to možno, otrok lahko živel v zadovoljivih razmerah.

Ce pravega družinskega okolja ni, si je treba prizadevati, je nadaljevala dr. Favez-Boutonier, da bi ustvarili drugo okolje, ki bo čim bolj ustrezalo naravnemu. Za najmlajše otroke je treba določiti vse ustanove, ki niso tako urejene, da bi lahko otroku zamenjale družino. Vzgojiteljice v tem domu morajo imeti dovolj časa, ne samo, da nahranijo in negujejo otroka, temveč tudi, da skrbijo za njegov telesni in duševni razvoj.

Največja tovarna elektroporcelana v naši državi bo začela te dni obratovati

Tovarna elektroporcelana v Bukoviku blizu Arandjelovca bo začela sredi meseca obratovati. Izdelovala bo izolatorje za domače potrebe in za izvoz.

Naša država mora izolatorje uvažati. Potrebe po izolatorjih so zlasti narasle z gradnjo novih električnih central in razširjenju telefonsko-telegrafskih služb. Tovarna bo imela zmogljivost 6000 ton elektroporcelana in tako bo njena zmogljivost v prihodnjih letih presegla potrebe naše države. Zato so se že začeli pogajati glede izvoza izolatorjev v Turčijo, Egipt, Pakistan, Sirijo in nekatere južnoameriške države. Na vseh teh trgih bo imela domača proizvodnja izolatorjev opravka z močno japonsko in ameriško konkurenco.

Poizkusno proizvodnjo so začeli pred nekaj meseci. Za izdelavo izolatorjev uporabljajo domače surovine, kaolin pa uvažajo iz Avstrije in Grčije.

V tovarni se je skorajda dva meseca mudil kot strokovni svetovalec ing. Felix Singer, svetovno znani strokovnjak za keramično industrijo, katerega je poslala OZN za tehnično pomoč.

Med poskusno proizvodnjo so nastali mnogi problemi, ki so jih morali rešiti. Zaradi pomanjkanja električnega toka tovarna skoraj nikoli ne dela v polnem delovnem času. Razen tega ji močno primanjkuje strokovna delovna sila. Tudi nakup strojev je težaven problem. Letos tovarna še ne bo mogla delati s polno zmogljivostjo, vendar bi lahko proizvodnjo znatno povečali, če bi kupili avtomatično stiskalnice, ki stane 20 tisoč mark. Tedaj bi tovarna lahko krila tudi potrebe podjetja »Rade Končar«, ki mora uvažati velike količine izolatorjev. Tovar-

na že več mesecev ne more dobiti odobritve za nakup tega stroja. Ko bo tovarna v Bukoviku začela obratovati s polno zmogljivostjo, bo proizvodnja elektroporcelana v naši državi okrog šestkrat večja.

Vrnitev gospodarske delegacije iz Južne Amerike

Zagreb, 31. avg. (Tanjug) Jugoslovanska gospodarska delegacija, ki se je štiri mesece mudila v južnoameriških deželah, je danes prispela z letalom prek Pariza v Zagreb. Na zagrebškem letališču so vodjo delegacije, predsednika Izvršnega sveta LR Hrvatske Jakova Blaževića, pozdravili člani Izvršnega sveta Marin Cetinić, Milutin Batić in Jure Ivezić ter predstavniki različnih gospodarskih organizacij.

Jakov Blažević je v izjavi, ki jo je dal ob vrnitvi dopisnikom Tanjuga, poudaril, da so delegacija med njenim bivanjem v Braziliji, Argentini, Urugvaju, Čilu, Boliviji in Peruju nadvse tople sprejeli odnotni gospodarski in trgovinski krogi. Delegacija je sklenila več trgovinskih pogodb in podaljšala veljavnost sedanjih pogodb.

Finski zadružniki v Jugoslaviji

Delegacija članov Zadružnih zvez Finske bo prispela 10. septembra v Jugoslavijo, kjer se bo mudila teden dni. Ob tej priložnosti bo obiskala nekaj zadrug in zadružnih središč. Finski zadružniki bodo tako vrnili obisk delegaciji jugoslovanske Zadružne zveze na Finskem v avgustu. (Jugopress)

DNEVNA KRONIKA

Sestanek komisije za tisk SZDLJ

Komisija za tisk SZDL Jugoslavije se je včeraj sestala s predstavnicami uredništva, časnikov, revij in radia, da bi se slednji seznanili s perečimi vprašanji naše gospodarske politike.

Tovariš Hasan Brkić je govoril o letošnjih setvi, prehrani in osnutku družbenega plana, na kar se je razvila živahna razprava. Udeležili so se je tudi tovariši Svetozar Vukmanović, Bobi Radosavljević, Mijalko Todorović in drugi, ki so odgovarjali tudi na vprašanja prisotnih novinarjev.

Nesreča v sinjskem rudniku

Split, 31. avg. (Tanjug). Davi okrog devetih je prišlo v sinjskem rudniku lignita do večje nesreče, pri kateri je en rudar izgubil življenje, 13 pa jih je bilo hujše in lažje ranjenih. Preiskava

Berite

»Ljudsko pravico-Borbo«

je doslej ugotovila, da je nesreča nastala zato, ker je požar zajel ozadje in izhod iz rudnika. Rudarji so se morali reševati in si utirati pot skozi ogenj, in tako so dobili hude opekline po vsem

Naši znanstveniki bodo sodelovali na mednarodnih znanstvenih kongresih

Beograd, 31. avg. (Tanjug)

Trinajst znanstvenih delavcev iz naše države bo sodelovalo na osemnajstih mednarodnih znanstvenih kongresih in sestankih, ki bodo do konca tega leta v številnih evropskih kulturnih in znanstvenih središčih. Naši znanstveniki bodo na malone vseh teh znanstvenih kongresih poročali o napredku posameznih znanstvenih panog v Jugoslaviji. Na generalnem zasedanju mednarodne matematične unije in na mednarodnem matematičnem kongresu, ki bosta v začetku septembra v Amsterdamu in Haagu, bosta zastopala našo državo dr. Djuro Kurepa in dr. Stanko Vilinski iz Zagreba. Na mednarodni konferenci za vzgojo znanstvenoraziskovalnih medicinskih kad-

telesu, od katerih je rudar Gugić pri prenosu v bolnišnico umrl. V splitski bolnišnici so pri devetih rudarjih ugotovili hujše opekline, vtem ko so štirje izven nevarnosti.

rov, ki bo v začetku oktobra v Londonu, bo sodeloval akademik dr. Kosta Todorović iz Beograda in dr. Fran Kagoj iz Zagreba, na mednarodnem kongresu internistov konec septembra v Stockholmu pa dr. Zdenko Radošević iz Zagreba in dr. Igor Tavčar iz Ljubljane. Podpredsednik jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu dr. Antun Barac se bo udeležil kongresa mednarodne federacije za moderne jezike in književnost, ki bo septembra v Oxfordu. Generalnega zasedanja mednarodne unije za geodezijo in geofiziko, ki bo septembra v Rimu, se bodo udeležili štirje naši znanstveniki, in sicer: dr. Pavle Vujević, inž. Dragutin Prosen iz Beograda, dr. Miljenko Buljan iz Splita in dr. Josip Mokrović iz Zagreba.

Južnoameriške dežele so za tesno gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo

je izjavil Jakov Blažević, vodja naše gospodarske delegacije, ob vrnitvi iz držav Latinske Amerike

Zagreb, 31. avg. — Na poti iz Južne Amerike je danes popoldne prek Pariza prišla na zagrebško letališče jugoslovanska gospodarska delegacija, ki se je štiri mesece mudila v južnoameriških državah. Vodjo delegacije Jakova Blaževića, predsednika Izvršnega sveta Sabora NRH, so na letališču sprejeli in pozdravili člani Izvršnega sveta Hrvatske Mile Počuča, Marin Cetinić, Milutin Batić, Jure Ivezić in predstavniki gospodarskih organizacij.

Na prošnjo dopisnikov »Borbe« in »Tanjuga« je tovariš Blažević v krajšem razgovoru obeh ležil svoje vtise in rezultate potovanja. Dejal je, da je delegacija med svojim bivanjem v Južni Ameriki obiskala Brazilijo, Argentino, Urugvaj, Čile, Bolivijo in Peru, kjer je sklenila nove trgovinske pogodbe raznih oblik, razen tega pa je podaljšala veljavnost sedanjih pogodb. Tovariš Blažević je poudaril, da v vseh deželah kažejo posebno veliko zanimanje za jugoslovanske industrijske izdelke. Zanj se zlasti zanimajo trgovinski predstavniki. Ker je industrijska proizvodnja jugoslovanskih držav precej šibka, se povsod kaže velika potreba po uvozu najrazličnejšega indu-

Komentarji francoskega tiska

(Nadaljevanje s 1. strani.) — ga, kot da se njenemu sklepu uklonimo. »Figaro« in »Franc Tireur« pa zelo ostro očita Mendès-Franca, češ da je njegovo stališče privedlo do poraza EOS v parlamentu. Poslanci Mounoury, Hugues in Petit, ki so že enkrat pred debato odstopili, pa se potem premislili po objavi, da bo vlada sprejela predlog o odlaganju debate, so danes ponovno odstopili. Njihov sklep za zdaj ni dokončen in je odvisen od tega, ali jih bo Mendès-Franceov današnji govor zadovoljil. Pripomniti pa je treba, da je v vladi skupno 12 pristaev EOS, kar zbuja domneve, da bo v bližnji prihodnosti prišlo do preosnove vlade. B. Pešić

Poraz ameriške politike miru v Franciji

Izjava predsednika Eisenhowera — Vladni listi terjajo nemudno priznanje suverenosti Zahodne Nemčije in njeno oborožitev

Washington, 31. avg. (AFP). — Predsednik Eisenhower je izjavil, da pomeni zavrnitev pogodbe o EOS v Parizu »hud poraz« skupnih naporov, da bi dosegli trden mir na svetu. Pripomnil je, da ni treba prikrivati, da je ta dogodek zmedel ZDA. Sklep francoske skupščine je v Washingtonu iznenadil pravzaprav samo tiste, ki so verovali v »čudež«. Tisk si ni delal nobenih utvar, poročila posebnih dopisnikov iz Pariza so odkrito napovedovala za ZDA neugodno odločitev francoskega parlamenta. V Washingtonu spoznavajo, da so ZDA na diplomatskem torišču doživela hud neuspeh in da je za ameriške državnike vprašanje Nemčije zdaj zelo pereče. V diplomatskih krogih ne prikrivajo, da je treba čimprej nekaj ukreiniti za ponovno ureditev omajane ugleda konference Adenauerja, in zato je pričakovati intenzivne dejavnosti v Atlantskem paktu včlanjenih držav, da bi našli alternativno rešitev za EOS. Z vidika ameriške vlade bi bila mogoča tudi delna rešitev: Zahodni Nemčiji bi priznali popolno suverenost. Strokovnjaki za evropska vprašanja pa so mnenja, da je to delikatna stvar, ker je vprašanje, ali je mogoče ločiti bonnske sporazume od pogodbe o EOS. Newyorški časniki objavljajo pod velikimi naslovi prek cele prve strani, da je francoska narodna skupščina zavrnila pogodbo o EOS. »New York World Telegram« poudarja, da je »franco-

PRVA REAKCIJA italijanskih vladnih krogov

na sklep francoske skupščine o EOS

Rim, 31. avg. (Tanjug). Prva reakcija italijanskih vladnih krogov na negativen odnos francoske skupščine do EOS je vsebovana v krajšem komentarju, ki ga je izdala nočjo palača Chigi. Komentar pravi, da sklep francoske skupščine ni izrazil krize v zahodni politiki. V pomanjkanju posebnih oblik združevanja zahodnih dežel, kakršnega je predvidevala EOS, bo novo nastali položaj nujno zbiljal in okreplil atlantsko sodelovanje — pravi ta komentar in pripominja, da je najdaljnji osrednji problem Evrope izgraditev varnosti. Najboljše pot za rešitev tega problema — zaključuje komentar palače Chigi — je vključitev demokratske Nemčije v zahodni sistem pod pogojem enakopravnosti. V Rimu so opazili nedoslednost tega uradnega komentarja. Le-to pripisujejo okolščini, da vlada še nima končnega gledišča. Eden ne bo odpotoval v Manilo London, 31. avg. (AFP). Angleški zunanji minister Anthony Eden ne bo odpotoval v Manilo, kjer se začne 5. septembra konferenca o ustanovitvi pakta za obrambo Jugovzhodne Azije.

Churchill je sklical sejo vlade

London, 31. avg. (AFP). — Predsednik britanske vlade Winston Churchill je sklical za jutri popoldne sejo vlade, ki naj bi proučevala položaj po zavrnitvi pogodbe o EOS v francoskem parlamentu. Churchill se bo po seji sestel z zunanjim ministrom Edenom.

Posvetovanje v Londonu

London, 31. avg. (AFP). — Angleški veleposlanik v Parizu Gledwyn Jebb in visoki angleški komisar v Nemčiji Frederic Hoyer Miller bosta jutri prispela v London, kjer se bosta posvetovala z zunanjim ministrom Edenom.

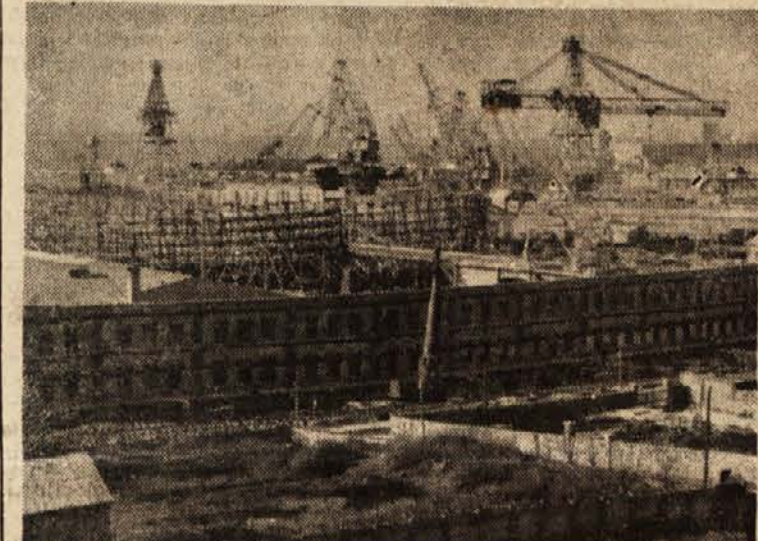
Adenauer o EOS

Bonn, 31. avg. (AFP). Zahodnonemški kancler Adenauer je komentiral neuspeh pogodbe o EOS v francoski skupščini, pri čemer je dal tole izjavo: »Ni še mogoče predvideti posledic, ki so nastale sprito glasovanja v francoskem parlamentu, jasno pa je, da so le-te vsekakor zelo hude. Zadali so hud udarec enotnosti svobodnih narodov. Najprej moramo počakati, da se bo francoska vlada postavila na stališče glede te zadeve. Federalna vlada bo sprejela zadevne sklepe.«

Tržačani očitajo policiji

da vse prepočasi raziskuje zadnjo afero s skritim orožjem in strelivom

Trst, 31. avg. (Tanjug). Tržaška javnost je še zmeraj vznemirjena sprico najdbe velikih množin orožja in streliva v nekem skladišču v starem mestu. Dejstvo, da po naknadnih obvestilih je bilo v skrivnem skladišču malone milijon nabojev za puške in več sto kosov različnega orožja. Skupno vrednost orožja in streliva cel-

Največja tržaška ladjedelnica San Marco

je policija ob tej priložnosti objavila samo suhoparno poročilo, ki še zdaleč ne more zadovoljiti javnosti, zbuja nezadovoljstvo prebivalstva, ki zahteva, da izsledijo lastnike orožja ter jih izroče sodišču.

Dullesova izjava

Washington, 31. avg. (AFP). — Ameriški zunanji minister Dulles je danes dal izjavo za tisk sprico sklepa francoske Narodne skupščine, da zavrne pogodbo o EOS. Izjavil je, da je ta sklep »žalosten dogodek«. »Vzvišeni cilj evropske obrambne skupnosti je bil v resnici, da se razčisti to dejstvo.« je poudaril Dulles, in nadaljeval: »Z zavrnitvijo EOS se Francija ne le odrekla svojememu lastnemu predlogu, marveč se tudi oddaljuje od svojih partnerjev, ki so bili na bruseljski konferenci enotni.«

Dulles je dalje dejal, da zahodne države dolgujejo sedaj Zahodni Nemčiji, da ji z vsemi razpoložljivimi sredstvi brž ko mogoče vrnejo suverenost in ji omogočijo, da prispeva svoj delež k mednarodnemu miru in varnosti.

Z=A=D=N=J=E=V=E=S=T=I

Beograd pred obiskom predsednika republike Turčije

Beograd, 31. avg. Beograd se mirno pripravlja na sprejem predsednika republike Turčije Dželala Bajarja. Ulice, trgi in javna poslopja so že okrašeni s številnimi turškimi, grškimi in jugoslovanskimi zastavami. Trg bratstva in enotnosti pri železniški postaji, kjer bodo Beogražani priredili sprejem predsedniku Bajarju, je svečano okrašen. Prav tako pa tudi Trg republike, Terazije, Trg Dimitrija Tucovića, dalje ulice Maršala Tita, Nemanje, Kneza Miloša, Vasina, cesta od Savskega mostu do zemunskega letališča in drugi deli mesta. Pred poslopji Zvezne in Republiške ljudske skupščine, Zvezne in Republiške izvršne svetove, pri palači »Albanije«, hotelih »Moskva« in »Balkan«, na Štu-

DANES PO SVETU

RIM IN EOS

Porazom o EOS je prebrodili vse parlamentarne ovire v Italiji: odobrili so ga v komisijah za gospodarstvo, pravosodje, narodno obrambo in naposled v komisiji za zunanje politične zadeve. Razprava v komisijah je pokazala, da je za ratifikacijo zagotovljena večina v parlamentu.

Vendar je parlament odšel na poletne počitnice brez razprave, vlada pa valje zatrdila, da je zvesta sporazumu, omejuje svojo politiko na to, da budno pazi, kaj se dogaja v Parizu, in pričuje, da bodo v Franciji prišle na krmilo spet stare vlade. Kako taka razlika med obljubami in dejanji? Najuglednejši italijanski državni ki poudarjajo, da ima izmed šestih držav, ki so v Parizu 27. maja 1952. parafirale pogodbo o EOS, Italija največ razlogov, da si želi uveljavljenja te pogodbe. Poznavalec italijanske zunanje politike to ni nerazumljivo, saj bu imela Italija več koristi od pristopa k EOS, kot ga bo imela EOS od pristopa Italije. Tako pravijo tudi Italijani sami. Predvsem morajo računati na ukinitve ameriške pomoči, če pogodbe ne bodo ratificirali. Razen tega Italijani ne skrivajo svojih računov na izredne možnosti, ki jim jih EOS nudi v Sredozemlju. Menijo, da je naravna funkcija Italije biti trgovinski posredovalec med Evropo in Afriko. Srednjim vzhodom. Sredozemljem itd. Italijanski delavci bi prav tako imeli pravico biti zaposleni v katerikoli deželi, včlanjeni v EOS. Skratka, Italija pričakuje od EOS, da bo v okviru EOS lahko odpravila svoje gospodarstvo in uveljavila svoj vpliv v Sredozemlju.

Vendar je poglavitni zagovornik takšne politike — De Gasperi — ki je poudarjal, da bo Evropa omrtvelela, če se ne bo združila, umrl obolesti, ker so se njegovi nasledniki postavili na stališče, da je treba čakati in biti neodločen prav v trenutku, ko se je vsa mednarodna politična akcija osredotočila na konferenci v Bruslju.

Ni bi ne bilo bolj napačno, kot iz takšnega ravnanja zaključiti, da se je italijansko stališče spremenilo. Nedvomno utegne negativno razpoloženje v Franciji nasproti prvotnemu osnutku EOS vplivati na glasovanje v italijanskem parlamentu. Vendar se v Rimu najbolj zavedajo, da enakost in odlaganje ni v prid ratifikaciji te pogodbe v italijanskem parlamentu.

Vladni »Messaggero« je sam odkril, kakšni problemi tarejo palačo Chigi. Dopisniku lista so namreč sporočili v tej palači, da »ni pričakovati neposredne ureditve tržaškega vprašanja, čeprav so pogajanja že prešla v zaključno fazo.« Skupaj z EOS, nadaljujejo časnik, »je tržaški problem zunanje politično vprašanje, ki je italijanski vladni znanstveni prireca.«

Torej gre dejansko za staro verzijo: izkoristiti, oziroma izsiliti od EOS vse, dokler ne bodo zadovoljili vseh italijanskih zahtev glede Trsta. Če nič drugega, potrjuje izjava palače Chigi naše mnenje, da je ureditev tržaškega vprašanja odvisna izključno od Italije. V. Teslić

Kriza tržaških ladjedelnic narašča

Trst, 31. avg. (Tanjug). Pred dnevi so v miljski ladjedelnici odstopili z dela 60 delavcev, zdaj jih namerava tržaška ladjedelnica Sv. Just odpušiti 110, ali približno eno tretjino vseh svojih delavcev. Napovedujejo celo, da bo ta ladjedelnica novembra sploh prenehala obratovati. Tedaj bodo izročili neki paroplovni družbi še zadnji plovni objekt, ki ga sedaj grade. Na nova naročila pa pri sedanjem stanju ni računati.

Cerprav so najnovejši odpusti z dela zadeli delavce dveh majhnih ladjedelnic, v pomorskih krogih poudarjajo, da je v težavnem položaju vsa tržaška ladjedelniska industrija. Od začeta minulega leta do danes so v vseh tržaških ladjedelnicah skupaj odpuštili z dela 1064 ljudi, brez dela pa je ostalo še nekaj sto delavcev drugih podjetij, ki so sodelovala pri gradnji ladij. Vrh tega so Združene jadranske ladjedelnice suspendirale po prvem aprilu letos 1200 delavcev. Kazno pa je, da bodo tudi ti polagoma odpuščeni.

Kriza v Braziliji

Reakcionarnim politikom je zadnja Vargasova poslanica zmešala štrene — Ameriški »Business Work« sugerira režim vojaške junte

Rio de Janeiro, 31. avgusta. (Tanjug). Mnogi brazilski listi izražajo bojazan, da kriza v Braziliji z odstranitvijo in samomorn predstelnika Vargasa, ni bila rešena, temveč nasprotno poglobljena. Pri tem opozarjajo na težavni gospodarski položaj in na možnost, da bi se socialni spopadi zaostriili. Konservativni »Correo de Magna« sodi, da je v tem oziru »zlasti nevarna« poslanica, ki jo je bivši predsednik Vargas pred smrtjo naslovil na brazilsko ljudstvo, ter jo imenuje »prevratniški dokument«, poziv k revoluciji in bujnanju uspravane zavesti množic. Časnik meni, da je Vargasova poslanica »tempirana bomba«, pripravljena, da vsak čas eksplodira, Časnik se sprašuje, »kako onеспosobiti to bombo«.

V komentarju o istem vprašanju sodi meščanski »Diario de Notiziac«, da izhoda iz položaja ni moč iskati v sestavi docela konservativne desničarske vlade, kakršna je za zdaj vlada predsednika Cafe Filha. Sprico socialnih pridobitev množice so v Braziliji pogojji za izrazito konservativno vlado neugodni. Zato list priporoča predsedniku republike, naj preostala resora za zdravstvo in prosveto dodeli socialistom in liberalcem in tako sestavi vlado »narodne koncentracije«.

Drugi meščanski časnik, sodijo, da krize ni moč rešiti z odkritim desničarskim državnim udarom, ki naj bi ga izvedla vojska, kot to svetuje ameriški »Business Work«, za primer, da bi nova vlada naletela na prehode težave. Časnik kritizirajo tudi odgovode oktobrskih volitev v Kongres, ki jo priporočajo zagovorniki nove vlade.

Čeprav je bil v začetku leta zastoj, so podjetja preseгла polletni plan dobička

Mnoga podjetja so pri sestavljanju plana za leto 1954 pod raznimi pretvezami skrivala rezerve. Pri tem niso mislila na pocenitev svojih izdelkov

Ljubljana, 29. avgusta. Prvi meseci letošnjega leta niso bili nič kaj ugodni za naše gospodarstvo. Zaradi izrednih vremenskih razmer je skoraj povsod primanjkovalo električne energije, tako da mnoga podjetja niso mogla polno obratovati tudi mesec dni. Pozneje se je stanje izboljšalo in ob koncu prvega polletja lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da le redka podjetja niso izpolnila polletnega proizvodnega plana. In še več. Skoraj vsa so ga precej presežila, še bolj pa so presežila plan dobička. Ta pojav pa nas opozarja, da pri planiranju podjetja niso mislila dovolj na skupnost, temveč na sebe. V Sloveniji so n. pr. ljubljanske gospodarske organizacije v prvem polletju izpolnile proizvodni plan okoli 58 odstotkov, medtem ko so dosegle 85% planiranega dobička. V močnem industrijskem okraju Maribor-okolica pa so plan dobička v prvem tromesečju izpolnili s 35,5%, medtem ko je bil plan industrijske proizvodnje zaradi pomanjkanja električne energije dosegel le s 15,2%. Podobno pa je tudi v drugih okrajih.

Kaj nam povedo ti podatki? Iz nesorazmerja med izvrševanjem plana proizvodnje in planom dobička lahko sklepamo, da so imela podjetja ob koncu leta precejšnje zaloge, ki so jih prodajale, in je bilo tako mogoče doseči relativno visok plan dohodka kljub nerednemu obratovanju. Se v večji meri pa lahko sklepamo, da so podjetja prodajala svoje izdelke po višjih cenah, kot so jih planirala. To bo tudi potrdilo dejstvo, da so imela n. pr. industrijska podjetja okraja Maribor-okolica ob koncu prvega polletja 90% za vse leto 1954 planiranih dohodkov.

Po vsem zgornjem lahko rečemo, da so podjetja pri sestavljanju plana za letošnje leto pod plašč visokih materialnih stroškov prikrila razne rezerve. Te visoke stroške pa so nekako opravičila, češ da je treba predvideti, da se bodo surovine podražile. Da pa se niso podražile tako kot so predvidevali, nam bo dokaz tudi realizacija materialnih stroškov, ki je precej pod planiranimi. Če vzamemo samo podatke podjetij okraja Maribor-okolica, ki

je objavil Gospodarski vestnik 28. avgusta, vidimo, da so podjetja planirala materialne stroške, amortizacijo in prispevke družbeni skupnosti s 73,4%, ti stroški pa so znašali v obeh polletjih nekaj čez 62%.

Tako visoko zaračunani materialni stroški pa so seveda vzpodbudili podjetja, da so tudi nastavila nesorazmerno visoke cene in to še posebno, ker je bilo ob sestavljanju plana in je še zdaj razširjeno mnenje, da podjetja morajo dražiti svoje izdelke, da si bodo zagotovila plače po tarifnih pravilnikih. Da je ta težnja razpleta v gonjo za dobičkom, pa nam dokazujejo zgornji podatki.

V podjetjih zagovarjajo oziroma opravičujejo te v bistvu negativne tendence, češ saj skupnost s tem ne bo nič prikrasjena. Podjetje si bo ustvarilo sredstva — sklad za samostojno razpolaganje, torej za investicije, sorazmerno pa se bo tudi

povečal delež komunice in republike. To je navidezno točno, toda tudi v tem so nekateri škodljivi pojavi. Gospodarske organizacije v Ljubljani so n. pr. v prvem polletju ustvarile toliko sredstev, da so dobili v sklad za samostojno razpolaganje za 11% več kot pa so predvidevali za celo leto, v okraju Maribor-okolica so že v prvem polletju zbrale gospodarske organizacije svoje sklade za samostojno razpolaganje 104 milijone din, za vse leto pa so planirale 94 milijonov. Res je, da bo večina teh sredstev uporabljena za investicije, nove naprave, del pa jih bo dobil tudi kolektiv.

Toda, če se vprašamo, ali to povolno vpliva na tržišče, ali to vpliva, da bi prišlo do padanja cen kot najbolj zdravega pokazatelja normalne organizirane proizvodnje, moramo negativno odgovoriti. V Ljubljani n. pr. bo Mestni ljudski odbor

nad 60% nepredvidenih sredstev uporabil za razne nove gradnje. Ker je večina podjetij za proizvodnjo gradbenega materiala podražila svoje izdelke, so se v poslednjem času temu primerno povečali tudi gradbeni stroški. Tako bo z večjo vsoto denarja mogoče zgraditi manj in to nepredvideno povečanje dohodkov se relativno zmanjša. Iz tega pa sledi, da vse to ne vpliva na pocenitev, temveč nujno šili, da cene rastejo.

V kratkem bodo začela podjetja pripravljati elemente za sestavo plana za leto 1955. Če pri teh pripravah pa bo treba misliti na to, da se ti pojavi ne bodo ponovili. Vsako nadaljevanje tega stanja pa bi pomenilo, da bodo dobički podjetij rasti naprej, to se pravi, da bi se proizvajali dražili. To pa lahko le navidezno koristi posameznim podjetjem, v resnici pa škoduje njim in skupnosti.

IZ LJUBLJANE Gimnazije bodo spet natrpane

V vse razrede se je vpisalo nad 8000 dijakov

Ker gredo šolske počitnice h koncu, se bodo sredi septembra ponovno odprla vrata gimnazij. Če primerjamo letošnji junijski vpis v gimnazijo z lanskoletnim, vidimo, da glede na število dijakov v Ljubljani ne bo bistvenih izprememb. V nižje razrede se je vpisalo 6006 dijakov, v višje pa 2268, kar je skupno nekaj manj kot lani. Vendar razlike ne bo, ker računajo gimnazije še z naknadnim vpisom, ki bo precejšen, zlasti v pete razrede gimnazij, in to onih dijakov, ki so morda računali na vpis v kakšno strokovno šolo, pa zaradi omejenih kapacitet tam niso bili sprejeti.

Ker tekom letošnjega leta v Ljubljani nismo pridobili kakih novih gimnazijskih prostorov, se bo moral tudi še letos vršiti pouk po večini skoraj vsepovsod dopolnjen in popoldne, razen v gimnazijah v Sentvidu in na Rakovniku, ki nista tako obremenjena. V primeri s predvojno dobo je nekaj manjši naval na klasično gimnazijo. Predvojna leta se je tu šolalo povprečno okrog tisoč dijakov, sedaj pa le okrog 600, zaradi česar imajo pouk večina dopoldne, dasi so razredi zasedeni tudi popoldne zaradi predavanja Ljudske univerze.

Za prihodnje šolsko leto pa se obeta glede gimnazij že delno olajšanje, kajti v predmestjih Ljubljane v Polju in Sentvidu bomo zgradili dve novi gimnazijski zgradbi. V Polju je Mešarski z delom že začel, za Sentvidsko gimnazijo, ki gostuje sedaj začasno v bivših škofovih zavodih, pa bodo danes zvečer na seji še zadnji pregledali načrta, da bo »Obnova« lahko še prihodnji teden začela z delom in če bo le mogoče, še pred zimo spravila stavbo pod streho. Potrebni kredit je dal MLO na razpolago. Toda če gledamo lanskolletni in letošnji vpis v osnovne šole — letos se je n. pr. vpisalo v prve razrede okrog tisoč otrok več kot lani — in če računamo, da bodo ti šolarčki čez tri, štiri leta prestopili prag gimnazij, ne bo prezgodaj, če bomo letošnje in prihodnje leto začeli resneje misliti na zidavo še kakšne gimnazije v mestu, kajti sicer bo tolikšen naval za sedanje število učilnic le prevelik.

Stiska v osnovnih šolah nas še posebej opozarja na to. Letos sta si najbolj prenapolnjeni osnovni šoli na Ježici in v Mostah pomagali tako, da sta si oskrbeli po eno učilnico izven šolskega poslopja, na Ledini pa so adaptirali za svoje učence štiri učilnice v Domu Anice Cernejeve, kjer bo osem oddelkov. To pa je seveda samo zasilna rešitev in delno bo stanje dejansko izboljšano šele prihodnje leto, ko nameravajo dvigniti šole v mostah za eno nadstropje, prav tako za Bežigradom ter del Doma Ivana Cankarja. Za letošnje jesen, verjetno še v septembru, pa bodo začeli graditi veliko osnovno šolo na Poljanski cesti, za katero so načrti sedaj pripravljeni. Preko letošnjega polletja pa so uredili tudi novo šolo v Besnici, kar predstavlja za tamkajšnji okoliš veliko pridobitev. Razen tega so v načrtih še nove šole v Vrhovcih, Trnovem in Stožicah.

Prednost novega deviznega sistema bo zlasti v tem, da bodo izvozniki lažje kalkulirali, ker bodo naprej vedeli, kakšne dinarske zneske bodo dobili za izvoženo blago. Spremenjen bo hkrati tudi sistem kreditiranja zunanje trgovine, in sicer v tem smislu, da bodo kredite za finansiranje izvoza dobila podjetja, ki proizvajajo izvožno blago. F. S.

Se ena iz Ljubljane: otroci iz Polja so izkoristili nedeljo tako, da so se peljali v ljubljanski živalski vrt.

Industrijska podjetja k osnutku družbenega plana za l. 1955

Na sestanku v Trgovinski zbornici so razpravljali predvsem o amortizaciji in delitvi dobička — Ze s zunanjetrgovinski in devizni režim

Bodoči devizni režim

Predlagani novi sistem zunanje trgovine in deviznega režima, ki bo verjetno uveljavljen že dne 1. oktobra, se bistveno razlikuje od sedanjega. Povprečni izvozni koeficient bo znašal 1,22 in se bo računal na dvojni uradni tečaj. Razen tega bo določenih deset milijard dinarjev za pospeševanje in stimulacijo izvoza. Izvozni koeficienti bodo le deloma zvišani, upoštevajoč nižji obračunski tečaj za izvozne devize. Dodatni uvozni koeficient odpade. Posamezne izvozne in uvozne koeficiente bo predpisal Zvezni izvršni svet, ki bo izdal tudi predpise o kontingeniranju oziroma prepovedi izvoza ali uvoza določenih vrst blaga.

Spremeni se tudi participacija izvoznih deviz, ki ostanejo podjetju. Ta bo znašala v splošnem 20 odstotkov, za izvoznike žita 3 odstotke, za izvoznike barvnih kovin, žaganega lesa in gozdnih proizvodov, volne, konoplje, surovih kož, tobaka in ostalih kmetijskih pridelkov 5 odstotkov, za izvozna podjetja, ki izvažajo na svoj račun, prav tako 5 odstotkov, za turistična in gostinska podjetja pa 20 odstotkov. Ti odstotki participacije so manjši kakor doslej, vendar niso mišljeni tako, da bi morala podjetja iz te participacije kriti svoje uvozne potrebe, ampak so mišljeni le kot stimulacija za večji izvoz. Ta stimulacija pa bo v tem, da bo podjetje te devize lahko uporabilo brez omejitev ali posebnega obračunavanja tečaja. Po osnutku uredbe o deviznem poslovanju bodo podjetja devize, ki jih morajo odstopiti osrednjemu deviznemu skladu, obračunavala po približno dvakratnem uradnem tečaju (dolar 632 din). Deviz od participacije

Včeraj so se sestali v Trgovinski zbornici za Slovenijo predstavniki slovenskih industrijskih podjetij, da razpravljajo o osnutku družbenega plana za leto 1955, zlasti z ozirom na ekonomske instrumente. Razpravljali pa so tudi o osnutku novega zunanjetrgovinskega in deviznega režima, ki naj bi začel veljati že 1. oktobra. O vseh teh vprašanjih, kakor tudi o morebitni potrebi spremembe in dopolnitve najvažnejših uredb, ki so v zvezi z našim gospodarskim sistemom in družbenim planom, bodo prihodnji ponedeljek razpravljali še v Zagrebu na sestanku zastopnikov vseh republiških trgovinskih zbornic, ki ga je sklicala Zveza trgovinskih zbornic Jugoslavije.

Na včerajšnjem sestanku so predstavniki industrije osvojili temeljno zahtevo, ki jo je postavil je upravni odbor Zbornice, namreč, da je treba glede ekonomskih instrumentov ustvariti večjo stabilnost in kontinuiteto, tako da se uredbe in instrumenti ne bi spreminjali hkrati in v skokih; po drugi strani pa gre za zahtevo za tem, naj bodo vsi instrumenti znani pred začetkom poslovnega leta in naj se pozneje ne spreminjajo.

Obširno so na sestanku razpravljali zlasti o amortizaciji in njeni uporabi. Osnuček družbenega plana prinaša nekatere olajšave glede uporabe sredstev amortizacije. V kolikor bodo podjetja med letom več uporabila za vzdrževanje, kakor bi ustrezalo delu amortizacije za vzdrževanje, bo moralo podjetje razliko nadomestiti konec leta iz sredstev, s katerimi samostojno razpolaga. Od celotne amortizacije bodo lahko izkoristila znesek, ki ustreza odstotku izkoriščenosti opreme, tako da bodo podjetja z zastarelo in iztrošeno opremo lahko izkoristila več.

Razprava je pokazala, da je industrija proti zniževanju stopnje amortizacije, ki so precejšnje tam, kjer je treba sredstva za vzdrževanje oziroma za nadomestitev upoštevati. Zaradi izredne podražitve nekaterih nadomestnih delov je prišlo ponekod do anomalij, kakor n. pr. v konfekcijski industriji, kjer stane danes čolnik za šivalni stroj, ki traja pol leta, kar 12.500 din, tako da vsa amortizacija ne zadošča niti za nadomestitev čolnikov (take anomalije bodo v glavnem odpadle z uvedbo novega deviznega režima). Tudi delež 10% amortizacije, ki se lahko uporabi za uvoz, mnogim podjetjem ne zadošča niti za najnujnejši uvoz nadomestnih delov, medtem ko je za marsikatero podjetje, ki ima novo opremo, celo prevelik. Zato naj bi se odstotek iztrošenosti opreme uporabljal tudi pri določitvi deleža amortizacije, ki se lahko uporablja za uvoz. Izraženo je bilo tudi mnenje, naj se delitev amortizacije na del za zamenjavo in na del za vzdrževanje sploh ukine, kar pa vsebuje seveda tudi nevarnost, da bi podjetja zamenjavala vzdrževanje na račun nabave nove opreme.

Osnuček družbenega plana prinaša glede obresti na osnovna sredstva nekatere izjeme in olajšave. V tej zvezi je bilo izraženo mnenje, da bi kazalo te stopnje sploh diferencirati za posamezne panoge. Glede obresti na obratna sredstva pa bi bilo treba bolj poudariti, da so stalna obratna sredstva del družbenih sredstev, ki se skupaj z osnovnimi sredstvi dajejo kolektivno stalno v upravljanje.

Delitev dobička

Podrobneje so razpravljali tudi o osnovnih vprašanjih delitve dobička po osnutku družbenega plana. Posamezni primeri kalkulacij kažejo, da predlagani novi način delitve dobička ne navaja podjetij k dvigavanju proizvodnosti dela in k varčevanju z materialom. Ker je znižanje stroškov v proizvodnji mnogo težje doseči, kakor zvišanje cen, obstaja nadalje nevarnost, da bodo podjetja skušala doseči večji dobiček z zvišanjem cen. Kazalo bi ustvariti nekakšno stimulacijo za dvigovanje proizvodnosti in za prihranke pri materialnih stroških, in sicer na ta način, da bi se tisti del dobička, ki izvira iz takih prihrankov, drugače obdelal. Seveda bi v tem primeru morala podjetja s primerno evidenco dokazati, koliko so prihranila oziroma koliko jim je uspelo povečati proizvodnost dela.

Veliko zanimanje za razstavo »ŠTAJERSKA V BORBI«

Ljubljana, 31. avgusta. Gruče ljudi so se danes ves dan ustavljale in zbirale pred izložbami v palači »Slaviji« sredi Ljubljane, kjer je okrajni pripravljani odbor za Ostrožno v sodelovanju z muzejem NOB uredil nadvse zanimivo razstavo pod geslom »Štajerska v borbi«. Kronološko, kot so se vrstili dogodki od mračnih spomladanskih dni 1941. leta pa vse do osvoboditve, so urejene izložbe, kjer so s pomočjo dokumentov, razglasov, slik in drugega zgodovinskega materiala, prikazane priprave okupatorjev za napad na slovensko ozemlje, kjer naj bi fašistični krvniki izpolnili Hitlerjevo zahtevo: »Napravite mi iz Štajerske zopet nemško pokrajino.« Vzoredno s tem pa so

na razstavi dokumentirane priprave na odpor svobodoljubnih slovenskih ljudi, ki so se zgnili okrog Komunistične partije in njenih voditeljev, od katerih so mnogi dali življenja za svetle cilje. Obširno, kolikor je pač dopuščal prostor, je na razstavi prikazana borba slovenskih ljudi na Štajerskem navkljub silovitemu terorju okupatorja. Tu so slike in načrti pohoda II. grupe odredov, ki jih je vodil Stane Rozman, slike padlih borcev Pohorskega bataljona, posebno mesto je namenjeno spominu na pohod XIV. divizije in končno tudi zmagovalstvu osvoboditve. V zadnji izložbi je maketa, ki prikazuje prostor in okolico, kjer bo 19. septembra velike proslave na Ostrožnem.

Božidar Jakac: S pohoda XIV. divizije na Štajersko

O, črnem fondu in nepošteni družini v podjetju »Vino Ljubljana-okolica«

Kdo ve koliko časa bi ostale prikrite javnosti sleparije in brezvestna potratnost na račun podjetja »Vino Ljubljana-okolica«, če se v ponovno in ustvarjanje črnega fonda zapleteni vodilni uslužbenec ne bi sami izdali s prekomernim trošenjem denarja za nje. Rešila je kriminalisti. Rešila je direktor podjetja Miro Lavrine, ki zlasti direktor podjetja Miro Lavrine med drugim ravna z avtomobilom podjetja, kot da bi bili njegova last — saj se je izkazalo, da je v petih dveh letih, odkar je podjetje ustanovljeno, menjal kar tri osebnih vozila — in da tudi drugi vodilni uslužbenec žive razkošne, kakor to prenese njihov žep. Niso moglo v poslovnih knjigah zaslediti niti najmanjše knjižbe, ki ne bi bila pravilna in v skladu s predpisi. Tako zvit je namreč računovodja Anton Glušič znal z raznovrstnimi preknjižbami prikriti vsako sleparijo. Gotovo je, da tega ne bi mogel početi, če mu ne bi daljal potuha, da celo navodila, sam direktor Lavrine, ki je s svojo »družnoljubnostjo« pri delitvi črnega fonda in s ponovnimi priglasitvami denarja umel zavezati usta ne le njemu, marveč vsem k sleparstvu nagnjenim vodilnim in mnogim drugim uslužbenecem podjetja.

Vsega skupaj je v afero »Vino Ljubljana-okolica« zapletenih 14 uslužbenec oziroma namestencev, med njimi direktor Miro Lavrine, računovodja Anton Glušič, komercialista Jože Srakar in Milan Krnjak, poslovodja kleti v Kamniku Jože Zule, namestence Albin Kristan in drugi. Dokazano je, da je sleparska družba v trgovskem podjetju »Vino Ljubljana-okolica« ustvarila črn fond v višini 944.194 din a knjiženjem velikih zaloz silovke pod artiklo, katerim je bil z državnim regresom po odločbi, kakor je znano, veljal v regrestu za vina. Drugo pomenljivo je izvršil računovodja Glušič sporazumno z direktorjem Lavrineem, ko je v lanskolletni inventuri vpisano količino zaloz belega vina v skladišču Kamnik znala za več tisoč litrov. Razliko 105.000 din, kolikor je nanesel izkupiček od

prodanega vina, so si razdelili med seboj računovodja Glušič, ki je dobil 30.000 din, komercialist Jože Srakar, ki je prejel enako vsoto in direktor Lavrine, ki je spravil v žep stoletno. Direktor Lavrine je začel svojo sleparsko pot že takoj ob nastopu službe. V skladišču podjetja je namreč že ob svojem prihodu našel tisoč litrov malinovega, ki ni bil v inventurnem popisu. Prodajal ga je podjetju »Vino Ljubljana« za 70.000 din. To vsoto je delno poveril, ostanek pa položil na črno blagajno. Prav tako je nedovoljeno trgoval z jabolčnikom, ki ga je prevzel od bivšega Zdrženja gostinskih obratov Ljubljana-okolica. Prodajal ga je po 25 din, za 11 din dražje od nabavne cene, razliko pa spravil v črni fond, s katerim je poljubno razpolagal, brez vsakršne evidenco. Ostanek 3000 litrov je zmesal med vinski most, ki ga je po prevzetju prodajal kot vino. Takšno »vino« je spravil v promet skladiščnik Zule v Kamniku, izkupiček pa so vodilni uslužbenec v Ljubljani porabili za izplačilo raznovrstnih računov, ki še niso popolnoma polnjeni. Direktor Lavrine je na istino post prodajal tudi velike količine sodov, ki mu jih je dobavljala sodarska zadruga iz Tona. Ta zadruga sprva ni hotela sprejeti naročil, ker je bila z delom preobremenjena, zato pa je Lavrine kratko malo odobril sodarjem 50.000 din za nadurno delo, dolžno razliko pa obračunaval z vinom (okrog 2500 litrov). Čeprav je imel Lavrine svoj avto, so se vedno vozili v službo in domov z avtomobilom podjetja, ki ga je lani razbil pri Raketu in povzročil škodo za okrog 1 milijon din. Vrh tega mu je bilo v preiskavi dokazanih še več večjih in manjših prekrškov. — Večji del nižjih uslužbenecv so se seveda ravnali po zleđu vodilnih. V kolikor niso dobivali nagrade od svojih sleparskih predstojnikov, so goljufali na svoje roko. Če si je lahko računovodja Glušič privoščil denar iz blagajne podjetja, da je z njim poravnal rubo pri igranju kart, je smel z isto pravico namestence Albin Kristan na lastno pest prepredajati jabolčnik in si razliko pridržati zase. Nič ni čudnega, da je bil Lavrine sicer nenevarni živali kaže, da je treba v živalskem vrtu čimprej urediti ogrado (tako kot je v načrtu, ker se bi sicer zgradila, da bo iz provizoričnih klet in ograd pobežala še kaka druga žival. To pa bi bilo škoda, včasih pa celo nevarno.

Dokazano je, da so omenjeni uslužbenec trgovskega podjetja »Vino Ljubljana-okolica« osleparili svoj kolektivni denar za okrog 2 milijona din in skupnost za okrog 2 milijona din. Nad njihovim sleparskim početjem se zgražajo vsi delovni in poštenjaki državljanji, ki zahtevajo pred bližnjo razpravo na sodišču zanje najstrožjo kazen. N. Z.

Iz živalskega vrta v svobodo

V petek popoldne je pobežal iz živalskega vrta ljubljanskega živalskega vrta par divjih prašičev. Prašiči delavci so takoj opazili pobežanje. Tudi merjasec je bil ubit naravnost na rožniški gozd. Svinja pa se je zatakla k Jelenu v ogrado. Tako so svinjo lahko takoj ulili, medtem ko merjasec ostal v zlati svobodi. Predsed Rožnika ni radi nobenega uspeha in včeraj so merjasec videli v bližini Dobrove. Merjasec je bil imajo nalogo, da ga ustrela, da ne bi delal škodi. Da bi ga ušli, ni verjeli, kajti živali je že precej velika. Ta pobež dveh sicer nenevarnih živali kaže, da je treba v živalskem vrtu čimprej urediti ogrado (tako kot je v načrtu, ker se bi sicer zgradila, da bo iz provizoričnih klet in ograd pobežala še kaka druga žival. To pa bi bilo škoda, včasih pa celo nevarno.

NAŠIM MLADIM BRALCEM

BRATA PRAVDAČA

V prejšnjih časih je stala na koncu vasi bajta, v kateri je prebival stari Pravdač s svojimi sinovi in o vseh treh se je po vasi govorilo, da imajo sicer dobro srce, da pa niso čisto pri zdravi pameti.

Ko je bil stari Pravdač še mlajši, je bil premožen. Toda celo življenje se je pravdal in na starost je bil skoraj od vse. Tudi sinova nista bila za nobeno rabo.

ker sta se kar naprej prepirala med seboj ali pa z očetom. Stari Pravdač se je trudil, da bi sinova pomiril, pa ni nič pomagalo; če bi imela še kaj denarja, bi se pravdala po vseh sodnihjah.

Nekoč so se Pravdači kregali zaradi župana. Najmlajši je trdil, da je župan neumen, brat je vpil, da je prismojen, oče je pa trdil, da je trapast. Sredi najhujšega prepira se je oče nenadoma prijel za srce in omahnil. Sinova sta priskočila, ga položila na slamnjočo in čakala, kaj bo. Pravdač se je zavedel, odprl je oči in rekel:

»Ojej! Umrl bom in nikoli več se ne bom pravdal! Nikar se ne prepirajte zaradi zapuščine, župan je pa trapast!«

»Neumen je! Prismojen je!« sta vsak po svoje vpila mlada Pravdača. Stari jima pa ni več ugovarjal, ker je umrl.

Ko sta Pravdača spoznala, da jima je oče umrl, sta jokala tri dni in tri noči. Vaščanom sta zasmilila in občinski možje so sklenili, da ju zaposle.

Ko sta se Pravdača vrnila od pogreba, sta se začela pogovarjati o zapuščini. Komaj sta začela pogovor, so se že tresle šipe v obeh oknih. Tako sta vpila, da so ju slišali po celi vasi. Stepla

ZAKAJ LETA NETOPIR LE PONOČI?

Danes leta netopir le ponoči, nekoč pa je letal tudi ob belem dnevu. Ko je nekoč tako letel, mu prileti nasprotni jastreb.

»Dobro je, da te vidim,« mu pravi jastreb. »Ze tri leta te iščem.«

»Zakaj pa me iščeš?«

»Vse ptice so že davno plale svoj davek, le ti še dolga nisi poravnal.«

»Jaz?« se je začudil netopir. »Saj jaz nisem ptica.«

Pa se spusti na zemljo v travo in zbeži.

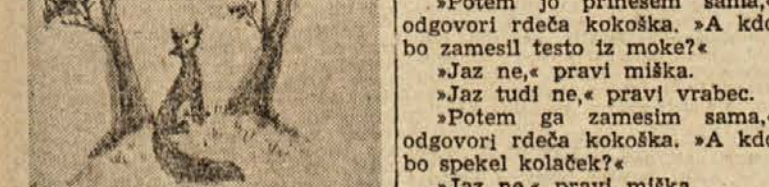
»Zares,« pomisli jastreb, »saj ni ptica, četveronožec je.«

Netopir pa prileti v tem do hriba, na katerem so rasli bori in sreča lisico.

»Dobro dan, prijatelj. Ze vse leto te iščem.«

»Zakaj me iščeš, tetka?«

»Vsi četveronožci so mi že pla-

čali davek, le od tebe nisem še nič dobila.«

»Od mene?« se začudi netopir. »Toda, saj nisem četveronožec.«

Razpne krila in odleti.

»Zares,« pomisli lisica, »ptica je.«

Župan se je razjezil, s pestjo udaril po mizi in povedal:

»Oče se še ni dobro ohladil, pa že gonita prepir o zapuščini! Fej! Sram vaju bodi! Ker sta dva, dobi vsak polovico!«

Brata sta poskočila:

»Tako je! Vsak polovico! Saj sva res dva! To je pošteno!«

»Mir!« je ukazal župan. »Sedaj vama jaz ukazujem! Ko bosta domenjena, pridita za menoj v občinsko pisarno, vsak po svojo uniformo in sabljo!«

Župan je odšel — brata pa po žago in sekiro! Klop in mizo sta imela kmalu na dvoje. Težje je bilo s sodom, katerega sta žagala celo uro. Potlej sta raztolkla stensko uro in si razdelila koleščke.

Ko je bilo vse, kar je bilo lesenega razpolovljeno, sta planila v stajo, kjer sta po dolgem razsekala osla in kozo. Sele proti večeru sta se srečna napotila v občinsko pisarno, kjer je bila ravno občinska seja.

Župan in občinski svetovaleci so videli, da sta po rokah vsa porezana in da je njuna obleka vsa umazana. Vprašali so ju, kaj sta počela in brata sta povedala, kako sta delila pohištvo, uro, osla in kozo.

»Kako pa to, da sta se tako grdo porezala po rokah?« je poizvedoval župan.

Brata sta povedala, da sta se porezala, ko sta razpolavljala prazne steklenice.

Občinski možje se niso mogli dovolj načuditi takšni delitvi.

Niso se jima smejali, ker so bili pametni možje in so vedeli, kako je hudo, če človek nima pameti. Župan se je v zadregi praskal po glavi in vprašal:

»Kako bosta pa bajto delila? Ali jo mislita tudi prežagati na polovico?«

Mlajši Pravdač je razložil:

»Brez skrbi! To bova napravila jutri, ko bo dan. Bajte, peč in dimnika še nisva razdelila. Peč in dimnik bova podrli in iz dobljene opeke bova zazidala vrata ter postavila zid natančno po sredi bajte. Čemu bi imel le eden vrata, drugi pa ne?«

»Imenitno!« je rekel župan. »Kje bosta pa hodila v bajto, ko ne bo več vrat?«

»Skozi okno bova lezla! Saj ima bajta dvojne okni!«

»Tako je prav!« so rekli občinski odborniki. »Se vsaj ne bosta mogla več prepirati!«

Občinski odborniki z županom na čelu so res ukrenili tako, da se nista nikoli več prepirala. Ko sta Pravdača razdelila in zazidala bajto, sta postala zanesljiva in hrabra vaška čuvaja, ki sta menjaje stražila vas. Vsak je stražil po en dan in eno noč; ko je stražil prvi, je drugi počival in nikoli več se nista videla.

A. Papler

NIČ NE SKRBITE, BO ŽE POPLAČANO

Zivel je nekoč cesar. V vrtu je imel prelepo vrtnico. Vsak dan so mu morali prinesiti po en po-

pek. Zato je imel posebnega služabnika. Paziti je moral, da se vrtnici kaj ne zgodi.

Nekega dne je bil služabnik močno utrujen in je zaspal. Medtem odnekod prileti kobilica in požre vrtnico najlepši popek. Ves žalosten je tekkel k cesarju in mu vse povedal.

»Nič ne skrbi, ji bo že poplačano,« ga je tolažil cesar.

Naslednji dan je prišla kobilica zopet na vrtnico. Toda komaj je sedla, prileti odnekod vrabec in jo požre.

»Nič ne skrbi, mu bo že poplačano,« je dejal, ko je slišal za to.

Ko je drugič zopet priletel vrabec iskat kobilice, plane iz višav skobec in odnese vrabca.

»Nič ne skrbi, tudi njemu bo poplačano,« je zopet modroval cesar.

Skobec je bil že prej zelo predrzen. Vsak dan je odnesel služabniku kakega piščanca. Zato sklene, da ga ubije. Počakal ga je in ga ustrelil.

»Tudi tebi bo poplačano!« je dejal cesar, ko je slišal za to.

Minilo je nekaj časa. Služabnik se je nekaj pregrešil. Cesar je bil ravno slabe volje in ukaže naj služabnika pri priči obglavijo.

Tik predno bi naj mu odrezali glavo, je služabnik dejal cesarju:

»Nič ne skrbi, ti bo že poplačano! Kobilica jo je skupila od vrabca, vrabec od skobca, skobec od mene, jaz od tebe, ti boš pa že od koga.«

Ko je cesar to slišal, je pozabil na jezo in služabniku odpustil, kajti spomnil se je še enkrat pregovora:

»Kar storiš, sebi storiš.«

Plava, plava drobna barka v soncu zlatega se blešči; plava, plava proti cilju, se pred ciljem razleti.

(anquu lupu)

Lepo perje, strahopetno srce

Petelin Kokodak je bil velik bahavec. Stopal je po dvorišču, podoben častitljivemu, rejnemu gospodu, in lepo perje se mu je svetilkalo kot nov frak. Na glavi mu je plamenel velik greben, kot da nosi rdeč cilindar. Petelina Kikiriki, ki ni imel tako pisanega perja, je zaničljivo preganjal, če se je ta le prikazal na dvorišču.

Pa je prišla v vas lisica. Petelin Kokodak je v smrtnem strahu zbežal v kurnik, da reši svoje lepo perje. Petelin Kikiriki pa je skočil na bližnje drevo in na vse grlo svaril putke, da so se vse srečno rešile.

Pritekla je še gospodinja in našla gizdavega Kokodaka, kako se je stiskal in trepetal v kotu kurnika.

Se tisto nedeljo je poromal v lonec.

L. Suhodolčan

Več najti prave poti. Tako je začel v planino in iskal primerne prostora, kjer bi mogel pre-

ker ni mogel nič drugega storiti, začne medvedu proseče govoriti:

»Dobro večer, brat!«

»Dobro večer!«

»Ali mi dovoliš, da to noč prebijem tu pri tebi?«

»O, zakaj pa ne? Dobrodošle!«

»Hvala, brat!«

»Kar vleži se, kjer te je volja!«

Lovec je bil utrujen in je kmalu zaspal. Zjutraj, ko se je prebudil in hotel oditi naprej, ga vpraša medved:

»Povej mi po resnici: ali si nocoj dobro spal?«

»Spal sem tako dobro, kot bi bil doma. Prav lepa hvala, da si me sprejel. Če ne bi bilo tebe, dobrotnika, bi gotovo zmrznil v mrzli noči.«

»Ne, ne, po pravici mi povej, kako si nocoj spal. Ne bom jezen, tudi če mi karkoli poveš. Če mi ne poveš po resnici, te bom pojedel.«

Ko je lovec to slišal, se je prestrašil in dejal:

Mesec in breza

Jadra, jadra mladi mesec sred noči, opolnoči; gre po nebu mladi mesec brez vesél in brez kolesec, sred noči, opolnoči.

Z Mesečino, sestro svojo spredel nitke čez goro. Povprašujejo srebrne zvezde svetle, kaj je to?

Nje bogato oblačilo v netru selesti lahno. Povprašujejo srebrne zvezde svetle, kaj bo to?

Botra Luna z onkraj trate sred noči, opolnoči pošlje še utrinke zlate, mesec mladi vabi v svate sred noči, opolnoči.

Zeninu se smeje lice, Breza nagnila glavo, Hej, zvezdice, ve družice boste, jutri svatba bo!

A. Rijavec

Punčka pod goro

Punčka šla je med planine tja v tisto stran, kjer se pod nebo visoko dviga velikán.

Pa ni velikan mogočni to s silo bradó, to je gora, siva skala, ki štrli v nebo.

Punčka se je namenila, splezati na njo. a, poglej, kako visoka gora je pred njo!

Gleda punčka, gleda goro, vse se više vije, gleda punčka, ne dogleda, vrh v oblak se skrje.

A. Rijavec

Poleti se mladina najprijetneje počuti ob vodi

Huda rana se zaceli, huda beseda pa ne

Neki lovec je vsak dan hodil na lov, pa naj bo poleti ali pozimi. Ko je nekega zimskega dne spet odšel na lov, ga je zajela taka snežna vejavica, da ni mogel

nočiti. Prišel je do velike votline v skali in se spravil vanjo. Toda, ojoj! — v kotu je zagledal velikega medveda.

Močno se je prestrašil, toda

»No, da ti povem po resnici: bilo mi je kar dobro, le, oprosti, tvoj duh mi je bil odveč in zaradi tega nisem prav dobro spal.«

Ko je medved to slišal, je odgovoril:

»Vzemi sekiro in me udari kjer hočeš.«

Lovec je vzel sekiro, zamahnil z vso silo in udaril medveda tako, kot bi ga hotel na mestu ubiti. Toda medveda ni mogel ubiti, le velika rana je zazevala na njegovem telesu in iz nje je začela teči kri. Tedaj mu pravi medved:

»Pojdi, lovec, in bodi mi zdrav!«

Cez nekaj časa je lovec spet odšel na lov in spet ga je zatekla vejavica v planini. Bil je v bližini tiste skalnate votline, pa je spet tam našel zatočišče. V votlini je našel medveda.

»Ali me boš pustil prenočiti?«

Medved mu je dovolil. Ko pa je hotel lovec zjutraj oditi, mu reče medved:

»Pridi in si oglej nekaj na mojem hrbtu.«

Lovec se približa in vidi na hrbtu veliko brazgotino tam, kjer mu je prejšnjikrat zadal hudo rano. Od strahu je ves otrpnil.

Tedaj mu reče medved:

»Vidiš, rana se je zacelila, a ni se zacelila hudobna beseda, ko si mi rekel, da smrdim! Da, to se ni zacelilo!«

Pa skoči medved na lovca in ga raztrga na drobne kosce.

UGANKE

Hiše jo rišejo, drevje jo riše; sonce zakrije se, vse se izbriše.

Stirje fantje, en klobuk, na klobuku kruh in luk.

V gozdu prebiva prav majhna gospa; hudo je strupena — klobuček ima.

(Mushica)

KULTURNI OBZORNIK

POGLEDI IN MNENJA

POLJUDNA KNJIŽNICA
POLITIČNE EKONOMIJE

Razvoj družbenega samoupravljanja v naši državi in predvsem na odličnem torišču družbenega življenja, — v proizvodnji in razdeljevanju gnetnih dobrin — postavlja položaj znanosti o ekonomskih zakonih in odnos delovnih ljudi do nje v posebnem luči. Seznanjanje z ekonomskimi zakoni, njihovo obvladovanje, je pogoj, da proizvajalci uspešno opravljajo funkcije socialističnega upravljanja gospodarstva. Zato je obdelava posameznih vprašanj s področja gospodarskega življenja in njihovo poljudno obravnavanje najino potrebno in zelo koristno družbeno delo. V ta namen je založba »Rad« tudi začela izdajati »Poljudno knjižnico politične ekonomije«, v kateri so v dveh letih objavili 24 raznih brošur.

Vprašanje pa je, ali in koliko ta zbirka ustreza svojemu poglavitnemu namenu.

Zbirka pomeni, če jo presojamo v celoti, zelo koristno ekonomsko publikacijo. Avtorji so podrobno obdelali zastavljene probleme in jih razložili na logično-zgodovinski način, upoštevajoč pri vsakem sodobnem ekonomskem ugotovitve po svetu.

in še zlasti naš razvoj. V brošurah je moč najti zelo zanimivo novo gradivo in celo izvirne misli. Prevladuje dokaj visoka raven v pisanju. Zato je ta zbirka zelo pomembna delo naših ekonomistov. Ni je moč prezeti, pa bodisi da gre za pripravljanje predavanj, za razne tečaje v šolah in celo fakultetah, ali pa za proučevanje gospodarskih problemov. V zbirki temu pa ta zbirka ni primerna za tisto, za kar je bila predvsem namenjena — da bi pomagala pri ekonomskem izobraževanju delavcev. S tega vidika je moč celotni zbirki marsikaj očitati.

Predvsem je preobsežna, saj zajema mnogo tem, kar 24, in vsaka izmed teh je zelo obširno obdelana, tako da imajo vse brošure skupaj nad 1700 strani. Zbirka, namenjena ekonomski vzgoji delavcev, bi morala biti s te platitve bolj praktična, kajti vprašanje je, koliko časa je treba, koliko poguma in vztrajnosti, da bi vse te brošure proučili.

Drugič, v zbirki je veliko govora o kapitalizmu in njegovih zakonitostih. Vsekakor se morajo proizvajalci v naši državi seznaniti s

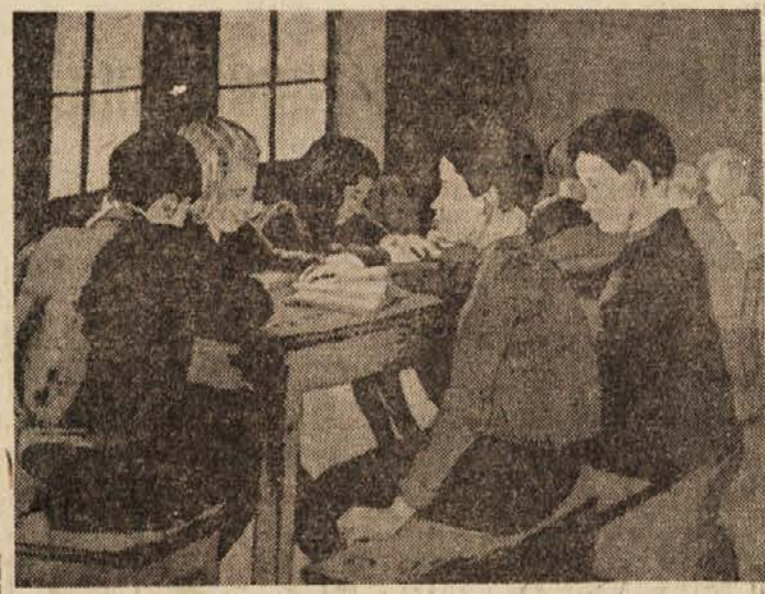
splošnimi zakonitostmi ekonomskega razvoja družbe, in s protislovji kapitalizma — toda vse to v določeni meri. Prav v tem oziru bi morala biti zbirka krajša. Tako bi vsebovala manj brošur in manj strani.

Napovedi ni moč reči, da je zbirka poljudna. V zbirki temu, da je v brošurah čitljivi prizadevanja avtorjev, da bi problem razložili poljudno, se jim to v večini primerov ni posrečilo. Resda ne bi smeli podcenjevati težav v zvezi s tem, ker gre za zakone, ki izražajo zelo zamotane družbene odnose v proizvodnji in razdeljevanju dobrin. Vulgariziranje ekonomske znanosti, ki ne nudi ničesar, temveč samo slepi, je najslabše. Zasluga avtorjev je, da so se temu v glavnem izognili. Najbrž pa bi se dalo veliko več storiti, da bi bilo izvajanje bolj poljudno, hkrati pa ostalo na potrebi znanstveni višini.

Dejansko je to zbirka 24 monografij o posameznih ekonomskih temah in je zato solidno gradivo, ki lahko delamo nadoknaditi pomankanje učbenikov politične ekonomije za višje šole. Celotni naslovi tem in sestav celotne zbirke spominja na osnutek učbenika politične ekonomije za fakultete, kakršnega so zasnovali pred dvema letoma. Raven t. zbirke priča, da imamo pri nas možnost sestaviti takšen učbenik. Prizadevanja v tej smeri je treba nadaljevati. Po drugi strani pa je treba po našem mnenju organizirati delo na novi zbirki, ki bi bila delovna poljudna in primerna za ekonomsko izobraževanje delavcev. Zdi se, da to tudi več možnosti in več izkušenj. V zvezi s tem bi morali imeti tudi založniki drugačen odnos do ekonomskih publikacij. Tako smo na pr. v razgovoru s nekaterimi tovariši iz založbe »Rad« dobili vtis, da je bila tudi ta zbirka zanje breme, ki se ga je treba čimprej znebiti. Komercialna plat vprašanja pa ne sme biti odločilna, kadar gre za ekonomsko izobražbo delovnih ljudi. Sicer pa se da to zelo lepo uskladiti.

Ljubisa Marković

Z RAZSTAVE V MALI GALERII

Tinca Stegovec: V dijaškem domu (akvatinta)

IZ NASIH KINODVORAN
TARAS BULBA

Film »Taras Bulba« po Gogoljevi klasični zgodovinski povesti je bil posnet še pred drugo svetovno vojno. Tedaj so ga pristojni med najboljša dela francoske filmske umetnosti, in to upravičeno, saj nas njegove umetniške kvalitete prevzamejo še danes in bo zaradi njih film ohranil svojo zgodovinsko vrednost.

Med največje vrednote tega dela moramo šteti igrarja Baura, že umirlega velikega francoskega igralca, ki je iz vloge Tarasa Bulbe s široko igralsko potenco zaokrožil obudovanja vredni lik. Ustvaril je tisto pravo, znamenito osebo Gogoljevega romana — močnega naravnega in svobodnjakovega, boju, vinu ter časti in domovini z vso svojo neobzornostjo stopno dušo prednega kozaka Tarasa Bulbe, kakršna živi literarno nedodolna v Gogoljevem umotvoru. Težko, da bi zmogel kdo pristojno občutiti ta veličastni lik, kot ga je v tem filmu stari Harry Baur. Poleg njega še najbolj Roger Duchesne kot Ostap Bulba ustreza liku v romanu, medtem ko sta Danielle Darrieux v vlogi lepe Poljakinje in Jean-Pierre Aumont kot Andrej Bulba manj srednje izbrana. Četudi sta lepo in priproditeljno pokazala svoje igralske zmogljivosti, izstopajo pa s zadetimi epizodami, obrobne osebe, a čimveč je uspešno dopolnjen »zunanji realizem« filma, t. j. v splošnem precej pristno karakteriziran ruski elementi. Ne smemo preostati tudi, da je film poln svetle realistične atmosfere, ki je še zlasti v času njegovega nastanka pomenila osvežujočo odliko.

Manj ali pa nič pohvale za zaslužni film, če so ga lotimo na bistveno važnem in zelo občutljivem koncu: ali je film uspel kot filmizacija Gogolja. Scenarij po romanu je napisal znani francoski pisatelj Pierre Be-

noit. Lotil se je težavnega dela. Vsaka filmska adaptacija literarnega dela pomeni trdo preizkušnjo za filmske umetnike, saj je pri tem dlj in pogoj za uspeh samo ta, da je umetniška veličina literarnega dela v filmu neokrnjena, nepovzročena, bita mora to delo sedevda tudi prelito v popolnoma specifičen filmski jezik, biti mora samostojna, filmska umetnina. Pri tem so možne vsebinske korekture, dokler to niso v kvar značilni celoti literarne stvaritve, nikar ne pa niso upravičene pomembne vsebinske spremembe, ki se oddaljujejo od izvirne zamisli avtorja ali celo od njegove ideje.

Gogoljev »Taras Bulba« ta bisar ruske in svetovne pripraveznike za klasične, terja še posebno spoštovanje. To čudovito epsko delo je prevelika dragotina, da bi že z najmanjšim odstopom v filmski predelavi ne bila občutno poškodovana. Toda scenarist Pierre Benoit očitno ni bil do nje preveč tenkočuten. Gledealec, ki se je ob knjigi zares navduševal, bo ob filmu občutil komaj dobro sled Gogoljeve umetnosti. Do prizora, ko Bulbinca sina Ostapa vjemo Poljakinjo, je nekaj več kot do sredine filma, je ostal film še dokaj roben izvirnik; od tu pa se stvar plete in konča precej po svoje, kot da se je scenarist nekam hudo mudilo in je vse skupaj po svoji glavi pospešil in približno zasakal. Verjamemo, da je imel najboljši namene, žal pa je dosegel le to, da je izpridil Gogolja. Kdo ve, zakaj mu je ušel iz rok (da niti ne omenimo vraga) eden najbolj pretresljivih prizorov v romanu, kjer Ostapa usmrtilo v Varžavi in je to brez razumljivega razloga spremenil tako, da Bulba s četo kozakov reši sina iz rok Poljakov; mirno vesti je prešel Bulbino vojskovanje proti

Ljahnove, ujetništvo in smrt na grmad, namesto tega pa nam je posrečilo sicer samim po sebi zelo domiselnim zaključkom, v katerem Bulba umre v krogu poljoših kozakov. Ta zaključek pa nam ne pove tega, kar nam pove izredni zadnji prizor v romanu: staroga atamanja se govrani Poljaki, toda »mar najdes na svetu tako ognje, tako muke in tako moč, da ti nadvladala rusko silo?« Bulbin prestreljivo veličastni pogin simbolizira to zmagslavje, v njem je Gogolj poveljal herojsko svobodoljubnega naroda, ljubezen do domovine in neuničljivost svobodoljubne težnje. Tudi Bulbina smrt v filmu je zmagslavna; toda kakšna razlika! Taras Bulba je v filmu slej ko prej poselnež, čudovit original, kot tip pravega Gogoljevega oseba; v romanu je vendar mnogo več kot samo to, je heroj in simbol in šele kot tak uteleša Gogoljevo idejo. Roman »Taras Bulba« je epopeja, prekrasna epska pripoved, in Gogolj je s sočasnimi ljudskimi humorjem ter s nekaterimi komičnimi scenami samo še podkrepil njeno umetniško moč in dvignil svoj realizem na najdragocenejšo bistvo: v filmu stopa humor preveč v prvi plan in si celo nekako podreja rodoljubno vsebino (kozaki gredo na vojsko, ker jim ne dovolijo popivati). Pri vsem tem je pa seveda film zaslede več kot samo nekoliko vstran od velikega avtorja.

Za tiste, ki niso brali romana, bo film svojevrstno umetniško doživetje. Po svojih umetniških kvalitetah, ki smo jih omenili v začetku, je tudi vreden vse pozornosti. Za marsikoga pa bo tudi zanimiv kot poskus filmske realizacije najbolj priljubljene in najlepše Gogoljeve povesti. Vendar samo poskus, ker je film ostal bolj ali manj sama slabotna slika tega velikega dela.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

EVROPSKO PRVENSTVO V PLOVANJU IN WATERPOLU SE JE ZAČELO

Škanata sedmi v finalu

Nemka Langenau zboljšala svetovni rekord na 100 m metuljček — Neidhardtova se ni uvrstila

(Od posebnega dopisnika »Borbe«)

Torino, 31. avgusta.

Pred tisoč gledalci in še več funkcionarji, novinarji in fotoreporterji so danes točno ob desetih dopoldne prvi tekmovalci zasedli svoja mesta na startnih stebrih.

ŠKANATA PRVI V SVOJI SKUPINI

Prvo zmago na prvenstvu je dosegel Nicky (Madžarska), ki je prišel prvi v svoji skupini na 100 m prosto v času 59,1. S tem rezultatom je mirno pričakoval izid ostalih boril, ker so domnevali, da bo le malo plavavec dosegel boljši čas v 50 m bazenu.

V drugi skupini se je na progi 50 m pojavil naš rekorder Škanata. Z zakasnelim startom in počasnimi dolgimi zamahi je prišel na cilj v istem času kakor Nicky — 59,1. Kasneje pa se je pokazalo, da je v konkurenciji 26 najboljših sprinterjev Evrope to skrajna meja za vstop v finale. Rus Kurenaj, ki je prišel za Škanato v času 59,3, se je moral kasneje boriti ponovno s Nizozemcem de Vrengom, da bi se uvrstil med osem finalistov. Kurenaju se je to posre-

šilo, toda zato je v drugi borbi plaval pod 59 sekund.

Madžar Kadas je dosegel najboljši čas v predtekovanju — 58,3, medtem ko so ostali favoriti plavali za nekaj desetink sekunde slabše. Presenečen ni bilo — osem finalistov tvorijo rees najboljši sprinterji Evrope. Po doseženih časih je njihov vrstni red naslednji: Kadas (Madžarska) 58,3, Larson (Švedska) 58,6, Balandin (SZ) 58,8, Eminente (Francija) 59,0, Škanata (Jugoslavija) 59,1, Nicky (Madžarska) 59,1, Kurerud (Norveška) 59,2, Kurenaj (SZ) 59,3 (58,7 pri ponovnem tekmovalju).

SVETOVNI REKORD NEMKE LANGENAU

Plavalke so začele v velikem stilu. Prva ženska disciplina 100 m metuljček je prinesla nov svetovni rekord, ter nekaj odličnih časov. Nemka Langenau je vse navzoče navdušila s svojim izrednim slogom. V predtekovanju je dosegla čas 1:18 (1) in zboljšala svetovni rekord Madžarske Sekely za 3 desetinke sekunde.

V finalu je polpodne nastopilo osem favoriti, ki so se v predtekovanjih razvrstili takole: Langenau (Zahodna Nemčija) 1:16,6, Litomericky

(Madžarska) 1:17,7, Happe (Zah. Nemčija) 1:19,3, Lucien (Francija) 1:22,1, Garitzen (Nizozemska) 1:23,4, Drift (Švedska) 1:23,5.

Naši rekorderki Neidhardtovi se ni posrečilo uvrstiti se med osem najboljših plavalk v Evropi. Napravila je taktično napako: prvih 5 metrov je plavala zelo počasi. S finišem po obratu ni mogla nadoknaditi zamud izgubljenega časa v prvem delu proge. Samo tri desetinke sekunde so ji ugnajale za popoldanski start v finalu in tako se je morala zadovoljiti z devetim mestom.

FINALE

V finalni tekmi na 100 m prosto za moške ni zmagal, kot se je pričakovalo Madžar Kadas, temveč njegov rojak Nicky, ki je dosegel čas 57,8. Drugi je bil Balandin (SZ) 58,2. Kadas je bil šele tretji s časom 58,6, četrti je bil Lapson (Švedska) 58,8. Sedmi je bil Škanata 59,3, osmi pa Gurerud (Norveška) 1:00,0.

V finalu na 100 m metuljček za ženske je dosegla Nemka Langenau še en triumf. Osvojila je prvo mesto s časom 1:16,6, druga je bila Litomericky 1:16,6, Happe 1:18,9, Lucien 1:20,1 itd.

Ligorio dosegla nov rekord na 400 m

V predtekovanju na 400 m prosto je naša predstavnik Eša Djurović-Ligorio zmagala v svoji skupini s rezultatom 5:23,2 in se s tem uvrstila v finale. Ta rezultat je tudi nov jugoslovanski rekord.

Zvezna košarkarska liga PARTIZAN : MONTAZNO 70:65 (32:31)

Angleški waterpolisti presenetili

Popoldne, po zaključku plavalnih disciplin so se začele tudi prve borbe v waterpolu. Po številu udeležencev je to dosegel največje prvenstvo. Sodelujejo: Italija, Nemčija, Jugoslavija, Madžarska, Anglija, Nizozemska, Avstrija, Belgija, Španija, Romunija in Francija.

Angleški waterpolisti so prvi dan v predtekovanjih po skupinah izenačili z dobro igro vse navzoče. Nizozemska — Španija 7:2 (4:1)

zozemski, ki jo uvrščajo med favorite torinskega prvenstva, se je komaj posrečilo v zadnjih minutah iztrgati zmago iz rok borbeno in solidno reprezentance Velike Britanije.

Nizozemska je proti vsem pričakovanjem malo manjkala, pa bi bili poraženi v igri z Anglijo. Šele v zadnji minuti igre se je favoritom posrečilo izbojevati piško zmago 7:6.

MADŽARSKA — AVSTRIJA 8:1 (3:0)

Dopolodne so igrali Madžari z Avstrijo. Madžari so zlahka premagali Avstrijo z 8:1. Zmagovalna ekipa razen visoke zmage ni pokazala velike igre, igrala je s tremi rezultati.

ITALIJA — NEMCIJA 6:0 (3:0)

V prvi tekmi je Italija zlahka premagala Nemčijo. Igra Italijanov obeta, da bodo imeli domačini precej važno vlogo v finalu.

Egiptovski strelci v Beogradu

Danes se je začelo v Beogradu tekmovalje egiptovskih in srbskih strelcev v streljanju s precizno olimpijsko pištolo, malokalibrsko puško ter vojaško puško proste izbire.

V prvi disciplini streljanju z olimpijsko pištolo se je v moštveni razvrstitvi zmagal Egipt, ki je dosegel 100% krogov, srbsko moštvo pa je doseglo 1019 krogov.

PRED SVETOVNIM PRVENSTVOM V KOŠARKI

NAPORNO TEKMOVANJE

V Beogradu zanimanje za košarko pojema — Ali lahko računamo na uspeh naše ekipe na svetovnem prvenstvu

Ze drugi bodo naši košarkarji odpotovali čez Atlantski ocean na svetovno prvenstvo. Za Argentino je letošnja Brazilija prireditelj največjega svetovnega košarkarskega tekmovanja. Privrkat so naši igralci odšli brez velikih ambicij in se uvrstili tako, kot je bilo pričakovati: bili so zadnji.

Kaj pa zdaj? Dvanajst mladih Jugoslovancev odhaja prek Atlantskega oceana z ugledom s VI. evropskega prvenstva.

Ali bodo opravičili svoj položaj na evropski lestvici in želje, s katerimi se bo od njih poslovila naša košarkarska javnost?

Priprave za prvenstvo so se že začele. Toda kakšne! Boj za točko je vselej bil eden izmed najboljših načinov za doseglo dobro forme igralcev. Naše državno prvenstvo je v polnem teku. Vse bi bilo v redu, če ne bi igrali tekem doma vsak dan. Menimo, da bo slab razpored ligaških tekmovalj usodno vplival na formo naših igralcev. Posledice se bodo pokazale bržkone v najbolj nezaželenem trenutku: na svetovnem prvenstvu.

Razpored prvenstvenih tekem ni dober. Igralci ne utegnejo trenirati. Tekme igrajo povprečno vsakih 60 ur.

V takšnem položaju se ne da etotri ničesar. Črna zvezda bo v 25 dneh odigrala devet tekem. Časa za trening ni!

S A H

II. spominski turnir na Rabu

Gorenjski okrajni šahovski odbor bo priredil od 4. do 16. septembra spominski šahovski turnir na Rabu v počastitev fašističnih žrtvi. Ta turnir bo letos že drugi po vrsti.

Na turnirju »A« bodo igrali: mednarodni mojster Stojan Puc (Kranj), mojstrski kandidati Cuderman, Sichel (oba Kranj), Vavpetič (Domžale), inž. Sikosek (LSK) in provokator-gorniki Mijakić, Fajon, Roblek (vsi Kranj), Avace (Domžale), Stupica (LSK), Krulc (Branik), prof. Kuster (Jesenice).

Hkrati se bo odigral tudi »B« turnir, na katerem bodo igrali drugokategorijski in tretjekategorijski igralci: Janškovec, Nadižar, Berčič, Kavčič (vsi Kranj), Sone, Lanič (oba Domžale), Pogačar (Kamnik), Galof, Simčič (oba Radovljica), inž. Sikosek D. Jevšek (oba Jesenice) in Krmotič (domačin iz Raba).

Oba turnirja bo organiziralo šahovsko društvo Kranj, vodil pa ju bo zvezni sodnik Lado Hren.

»Med prvenstvom bomo imeli samo kondicijske treninge,« nam je nedavno dejal trener Črvene zvezde Nebojša Popović. Ta klub pa daje največ reprezentantov!

BSK igra tekmo povprečno na vsakih 64 ur.

Podobno je s Partizanom. Med dvema njihovima tekmarima mine to 62 ur. Najhuje pa je z igralci ljubljanskega ASK. Ti imajo tekme povprečno vsakih 54 ur, poleg tega pa bodo potovali v Zagreb, Čačak, Beograd in Zrenjanin. Tudi »Ljubljana« ni dosti na boljšem. Poleg naporov potovanj jih čaka tekma na vsakih 56 ur.

Trener BSK in član Izvršnega sveta Košarkarske zveze Jugoslavije Bora Stanković se pritožuje:

V Beogradu je naglo padlo zanimanje za košarkarske tekme. Zanimanje je videti samo sto gledalcev na tekmi. Takšen položaj pa je samo v Beogradu, v drugih krajih je zanimanje večje.

PRED TEKMAMI Z WALESOM, POSARJEM IN AVSTRIJO

Reprezentanti na situ

V ponedeljek je bil sestanek komisije za pripravo in sestavo nogometne reprezentance. Na sestanku so člani komisije proučevali možnost vsaj najnujnejših priprav na bližnje mednarodne tekme nogometne reprezentance z Walesom, Posarjem in Avstrijo.

TRI TEKME V 12 DNEH

Ker je bil tudi v letošnji sezoni koledar tekmovalni preobremenjen s tekmi, ni komisija utegnla najti nobenega prostega dne za trening tekme, še manj pa za priprave. Zadevo so polovično rešili tako, da bo med dvema koloma zvezne lige trening tekma, in sicer v sredo, 15. septembra. Ta dan se bosta v Beogradu pomerila A in B reprezentanci Jugoslavije z avstrijskimi reprezentancama Beograda.

Izkušnje so pokazale, da se pred pomembnejšimi reprezentančnimi tekmami, zlasti pa pred tekmo z Avstrijo na Dunaju, potrebuje vsaj najkrajše skupne priprave reprezentantov. Tokrat pa, čeprav čakajo reprezentanco tri zaporedne pomembne mednarodne tekme, zato ni časa. Zlasti važno je vprašanje, ali je za nogometno reprezentanco koristno, da odigra v dvanajstih dneh tri tekme, tembolj, ker bo odpotovala v Wales z letalom 20. septembra, in sicer ob 13. uri, takoj po zaključnem kolu zvezne lige. Vsekakor bi morali v

Znak! Beograd ima štiri lige. Tekem je veliko. Klubi pa se ne morejo spoznameti za dvojni program.

Zaprošili smo zveznega kapetana Aleksandra Nikolića, naj nam odgovori na vprašanje, ali bo takšen sistem ligaških tekmovalj imel posledice za reprezentante?

»Sedanja forma ni zadovoljiva. Ligaška tekmovalja bodo nedvomno izboljšala formo igralcev, toda igralci bodo na koncu tekmovalja utrjeni in siti žoge. Mesec dni za pripravo je kratek rok in tako ne moremo predvideti v njem niti časa za počitek igralcev. Opraviči bomo morali veliko delo: uigrati reprezentanco.«

Kakor koli že, dejstvo je, da takšna liga, v kateri igralci ne utegnejo trenirati, slabo vpliva na kvaliteto naše košarke.

Treba je nekaj storiti! Prepričano trenerjem, naj ti poiščejo rešitev.

M. Stamenković

35 KANDIDATOV

Na omenjenem sestanku je komisija določila 35 nogometašev v široko izbiro reprezentantov. Seveda lahko komisija razen določenih kandidatov upošteva tudi kakega drugega nogometaša, če bi se ji zdelo potrebno po dveh klobi zvezne lige do odhoda v Wales.

Določeni so naslednji nogometaši: vratarji: Beara, Krulj, Stojanović in Krivokučić; branilci: Zeković, Crnković, Belin, Stanković, Stipić, Radovič; krilci: Mantula, Ljubenović, Čajkovski, Bošković, Luštica, Pajević; srednji krilci: Horvat, Spajić, Svrkaj; napadalci: Petaković, Dvornik, Pašić, Zebe, Lipušević, Rebac, Yukas, Toplak, Veselinović, Jocić, Mitić, Papec, Bobek, Medved, Vidošević, Krstić II, Krstić I.

K tej izbiri igralcev nimamo časnih pripomb. Zdi pa se nam, da je treba upoštevati tudi srednjega krilca »Zagreba«, Klajčiča.

Komisija je sklenila, da bo reprezentanco A treniral Milovan Cirić, trener B reprezentance, ki se bo pomerila z B reprezentanco Avstrije v Zagrebu, pa bo Ljuba Benčić.

Južite in nam pošljite

Znamka
za
10 din

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE-BORBE«

Ljubljana

Kopitarjeva ulica 2

Poštni predal 42

Priprave za mednarodni
šahovski turnir v Portorožu

Okraini šahovski odbor v Kopru se skrbno pripravlja za prvi mednarodni mostveni šahovski turnir, ki bo od 2. do 6. oktobra v Portorožu. To pomembno mednarodno šahovsko prireditve nameravajo odsej organizirati vsako leto. Te dni so izšli okusni pregledi z vsemi tehničnimi podrobnostmi glede turnirja v slovenskem, francoskem, angleškem in nemškem jeziku, ki jih bodo poslali vsem šahovskim organizacijam v naši državi in v inozemstvu.

Iz prozopozicij tekmovalca je razvidno, da se bodo lahko turnirja v Portorožu udeležila moštva šahovskih klubov, podjetij, ustanov in drugih organizacij, ki se bodo prijavila do 20. septembra in pristala na pogoje, da sama nosijo potne in oskrbne stroške. Posamezni klubi lahko prijavijo tudi po več moštvev. Vsa prijavljena moštva bodo razdelili v dve skupini, ki potrebnimi predskupinami. Prva skupina bo sestavljena iz moštvev, v katerih nastopata 2 ali več moštvo, v drugo pa bodo uvrstili druga moštva. Glavni sodnik turnirja bo šahovski sodnik FIDE (Mednarodne šahovske zveze) dr. Anton Bajec iz Ljubljane. Za nagrade najbolje plaširanih moštvo v obeh skupinah so namenili 300.000 dinarjev in večje število praktičnih daril, ki so jih pripravevala podjetja koprškega okruga.

Med turnirjem bodo v Portorožu veljavne kulturne in zabavne prireditve, hkrati pa bodo organizirali za udeležence več izletov v najpomembnejša turistična in gospodarska središča Primorske. Prireditve, za katere so zbrali potrebna finančna sredstva v glavnem doma, bo nedvomno mnogo prispevala k mednarodnemu turističnemu ogledu slovenske obale. Hkrati pa bo ena najlepših mednarodnih manifestacij ideje »Sah družni narode«.

L. O.

KUPIMO

dinamo za
galvanizacijo

Istosmerni tok — 15 do
20 V in 1000 A

Ponudbe na

LO MO IZOLA

do 10. septembra 1954

Oglašujte
v »Ljudski pravici-Borbi«

»ELEKTRARNA ZAGREB«, ZAGREB, Zagorska ulica 1,
razpisuje prvo javno pismeno licitacijo
za montažo hladilnega stolpa v termoelektrarni Konjščina
(Jertovec).

Licitacija bo dne 30. septembra 1954 ob 11. uri v prostorih Elektrarne Zagreb, Zagorska ulica 1.

Predračunska vsota znaša 1.500.000 din.

Pismene ponudbe v zapečateni kuverti izročite neposredno ali po pošti Komisiji za licitacijo pri Elektrarni Zagreb, Zagorska ulica 1.

Pogoji kakor tudi potrebna dokumentacija so na razpolago v Elektrarni Zagreb, Zagorska ulica 1, vsak delovni dan od 8. do 12. ure.

ELEKTRARNA ZAGREB

SOLSTVO

Ljudska univerza mesta Ljubljane obvešča, da bo vpisovanje v tečaj tujih jezikov, slovenskega jezika in esperanta v prostorih Ljudske univerze, Cankarjeva c. 5/III, od 30. avgusta do 10. septembra vsak dan od 8. do 12. in od 18. do 19. ure. Pri vpisu bo na vpogled tudi učni načrt.

Glasbene šole v Ljubljani (šole: Vegova 7, Šiška-Bežigrad, Moste, Vič, Polje, Sentvid) obveščajo: Sprejemni, popravni in naknadni letni izpiti bodo 7. in 8. septembra. Prijave za vpis in prošnje za izpite novih in starih učencev se sprejemajo do 6. septembra. Vse podrobnosti (o razporeditvi izpitov, vpisovanju, predmetih, urnikih, pričetku pouka, šolninah itd.) so razvidne na razglasni deski. Zamudniki ne bodo sprejeti zaradi velikega navala na šole.

Zborovodska šola. S preteklim šolskim letom je Glasbena šola v Vegovi ulici 7 prevzela od Centralne ljudske univerze triletno zborovodsko šolo. Šola je namenjena tistim, ki bi se radi izobražili ali izpopolnili kot zborovodje. Absolvent mora biti po zaključku šolanja sposoben samostojno voditi pevski zbor. Po učnem načrtu se poučujejo na šoli: fiziologija, fonetika, glasbena teorija, taktiliranje, solfedžo, klavir, izobraževanje, zborovodsko petje, spoznavna literatura, deklamacija, harmonika, partiturna igra, dirigiranje, oblikoslovje, kontrapunkt in glasbena zgodovina. Pogoji za sprejem v I. letnik je, da tečajnik ni mlajši od 18 let, ne starejši od 40 let ter da uspešno opravi sprejemni izpit. Prednost pri sprejemu imajo kandidati, ki znajo nekoliko klavir, kak drug instrument ali pa da so pevec kakšnega zbora z osnovnim znanjem teorije. Sicer pa se na sprejemnem izpitu preizkuša posluš, glas ter melodičnost in ritmični čut vsakega kandidata. Splošni predpisi, ki so veljavni za glasbeno šolo, veljajo tudi za zborovodsko šolo. Na vpis opozarjamo vsakogar, ki se zanima za zborovodstvo, zlasti tiste, ki imajo v sebi željo, da se pridruži pevski zboru. Prav bi bilo, da bi krajevni odbori, podjetja ali društva pošiljali v šolo nadarjene gojence in si s tem zagotovili uspešnejši zborovodski kader, ki bi poleg redne službe lahko uspešno vodil v podjetju ali društvu tudi pevski zbor. Prijave se sprejemajo do 6. septembra; sprejemni izpit bo 7. sept. ob 18. uri. Podrobnosti o vpisovanju, pričetku pouka itd. na oglasni deski. Informacije v Glasbeni šoli, Ljubljana, Vegova 7.

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za sredo, 1. septembra

5.00—7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci (prester glasbeni spored), vmes ob 5.30—5.40 Jutranja telovadba — 6.30—6.35 Radijski koledar in prireditve dneva — 7.00 Pregled tiska — 7.05 Jutranji orkestralni spored (A. Thomas: Raymond, uvertura — G. Verdi: Balet iz opere Aida — G. Muc: Trgatev) — 7.30 Za gospodinjice — 7.35 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 8.10 Pohorski tangle pojo in igrajo (prenos iz Kriboce) — 8.30 Za pionirje — 8.50—9.00 Zabavna glasba — 12.00 Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Skobernehta poje slovenske narodne in umetne pesmi — 12.20 Kmetijski nasveti — 12.30 Opoldanski koncert (Robert Schuman: Koncert za violino in orkester v d-molu) — 13.15 Zabavna glasba, vmes objave — 13.30 Melodije za razvedrilo — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Koncert pianista Benjamina Kandeja iz Danske — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Zeleni ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — Saša Vuga: Zlata mrtvaška glavica — 16.15 Promenadni koncert (Aleksander Glazunov: Karnevalska uvertura — Vasilij Mirk: Simfonična suita) — 17.10 V plesnem ritmu — 18.00 Modni kotiček — 18.10 V pesmi in plesu po naši deželi (pisan spored slovenskih narodnih pesmi in plesov) — 18.50 Okno v svet — 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame in objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Lahka in operetna glasba — 20.30 Radijska igra (Carlo Goldoni: Primorske zdrave ponovitve) — 21.25 Spored poglarnih orkestralnih skladb — 22.20 Igra Plesni orkester Radia Ljubljana — 22.40 Filmske melodije — 23.00—24.00 Nočni simfonični koncert (na valu 202,1 in 212,4 m ter kratkem valu 90,1 MHz) Anton Bruckner: Simfonijska št. 7 v E-duru — 23.00—24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

2. septembra goste lahko poslušali: Po poročilih ob 22.00 Komentar z Evropskega plavalnega prvenstva v Turinu od našega posebnega poročevalca Hrvoja Macanovića.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »ŠISKA«

Avstrijski film

»Gospodična Casanova«

Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20

Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »UNION«: Angl. film »V senci sovražstva«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »KOMUNA«: Ameriški barvni film »Charlyjeva tetka«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

KINO »SOCA«: Francoski film »Taras Bulba«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20.

Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 14 dalje.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Sestrčna Rahela«. Tednik. Predstave ob 16, 18 in 20. Ob 10 dopoldne matineja istega filma. Prodaja vstopnic za matinejo od 9—10, za popoldanske predstave pa od 14 dalje.

LETNI KINO JLA: Ameriški film »Sestrčna Rahela«. Tednik. Predstava ob 20.30.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški film »Rebecca«. Tednik. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih uro pred pričetkom predstave.

LETNI KINO »TABOR«: Zaprt!

PRODAJA VSTOPNIC za barvni film »V VRTINCU« je dnevno od 8—11.30, in sicer za kino »UNION« na dvorišču kina Union, vhod iz Nazorjeve ulice, za kino »Komuna« pa na letnem telovadišču »Partizana« v Tivoliju.

KINO »LITOSTROJ«: Ameriški barvni film »Ljubimec iz New Orleansa«. Predstava ob 20.

LJUDSKA UNIVERZA SINDIKATA DOZ, Miklošičeva c. 19, predvaja amer. dokumentarni film: »Bitka za Novo Britanijo (Novo Gvinejo)« (V del filma »Zaka« smo se borili). Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

JESENICE »RADIO«: Švedski film »Gospodična Julija«. Predstavi ob 18 in 20.

»PLAVŽ«: Angleški barvni film »Henrik V«. Predstava ob 20.

CELJE »UNION«: Angleški film »Vlomilec«. Predstavi ob 18 in 20.

»VOBODA«: Francoski film »Plavž za strah«. Brez tednika. Predstava samo ob 18.

LETNI KINO »PARTIZAN«: Francoski film »Plačilo za strah«. Predstava ob 19.30.

Za vsak okus Eau de cologne

PLANINSTVO

Tri odprave na Himalajo

Tri alpinistične odprave na Himalajo, avstrijska, francoska in švicarska, so prispela ta dan z ladjo »Asia« v Bombay. Plesala bodo na tri himalajsko vrhove, švicarski alpinisti so si izbrali Gaurisankar. Vodi jih

DROBNI OGLASI

ANGLESKO-AMERIŠKI časopisi, ilustracije, žurnali, revije prihajajo k vam vsak mesec v hišo — malenkostno plačilo za uslugo. Poleg tega ure angleško-ameriškega jezika, za začetnike in druge — brezplačno! Zahtevajte prospekt! Pisnu priložite 30 din v bankovcu. English-American, Beograd. Dostitejeva 3. Pohitite!

B-78

Svet za ljudsko zdravje in socialno politiko
LR Hrvatske

razpisuje

splošni jugoslovanski natečaj

za izdelavo idejnega načrta splošne bolnišnice
s 300 posteljami v Vinkovcih

NAGRADJE:

I.	500.000 din
II.	400.000 din
III.	300.000 din
IV.	200.000 din
V.	175.000 din
VI.	150.000 din
VII.	125.000 din
VIII.	100.000 din

Rok za dostavo elaboratov je do 15. septembra 1954 do 12. ure.

Pogoji natečaja kakor tudi predloge se lahko dobe proti odškodnini 400 din pri Svetu za ljudsko zdravje in Socialno politiko LRH, Zagreb, Radičev trg 3/I, soba 46, ali pri pristojnem ljudskem odboru.

Informacije po telefonu 33-741/19, inž. I. Dračić.

Obiskovalci
zagrebškega velesejma

POZOR!

»SEGESTICE«, Sisak in »Tovarne sladkorja in kanditov«, Osijek

v paviljonu R-2 št. 414

Ne pozabite, ker je v vašem interesu!

TRIJE

R. M. REMARQUE

tovariši

ROMAN 166

Preveč drzna je. Neverjetno zna človeka begati.

»Jaz tudi,« sem odgovoril. »To pa moramo poskusiti.«

Sedli smo v kot in jeli igrati. Pat je kar dobro pokirala. Res je znala slepiti, da so karte kar frčale. Cez uro je pokazal Antonio na pokrajino zunaj pred oknom. Snežilo je. Počasi, ko da se še obotavljajo, so padale debele snežinke malone navpično na zemljo.

»Zunaj je povsem mirno,« je dejal Antonio. »Zapadlo bo mnogo snega.«

»Kje neki je zdaj Köster?« je vprašala Pat.

»Zdaj je že onkraj sedla,« sem odgovoril. Za hip sem povsem jasno videl Karla pred seboj, kako vozi s Köstrom skozi belo noč. In iznenada se mi je zazdelo vse nekoliko neresnično, — da sem sedel tu, da je bil Köster na poti in da je Pat sedela pri meni. Srečna se mi je nasmehnila, oprta z roko, v kateri je držala karte, na mizo. »Nadaljuj, Robby!«

V dvorano se je privlačila topovska kroglja; ustavila se je za našo mizo in začela dobrohotno kibicirati. Najbrž je žena zaspala in iskal je zabave. Odložil sem karte in ga jel strupeno meriti z očmi, dokler ni izginil.

»Prijazem pa nisi,« je dejala Pat dobre volje.

»Ne,« sem odgovoril. »In tudi nočem biti.«

Šli smo se v bar in popili nekaj čaš posebnega. Potem je morala Pat v posteljo. Poslovil sem se od nje v dvorani. Počasi je odhajala po stopnicah, se ustavila in ozrla, preden je zavila na hodnik. Počakal sem malo, potem pa sem odšel v pisarno po ključ od svoje sobe. Drobna tajnica se je nasmehnila. »Številka oseminsedemdeset,« je rekla.

Bila je soba poleg Patine. »Menda po naročilu gospodične Rexrothove?« sem vprašal.

»Ne, gospodična Rexrothova je v misijonskem domu,« je odgovorila.

»Misijonski domovi so večkrat pravi blagoslov,« sem rekel in hitro odšel po stopnicah. Moje stvari so že ležale na svojem mestu. Cez pol ure sem potrkal na vrata med obema sobama. »Kdo je?« je zaklicala Pat.

»Naravnostna policija,« sem odgovoril.

Ključ je zaškripal in vrata so se naglo odprla. »Ti, Robby?« je zajecjala Pat vsa iz sebe.

»Jaz!« sem rekel. »Zmagovalec nad gospodično Rexrothovo!«

Lastnik konjaka in portoronce. Privlekel sem steklenico iz žepa svojega kopalnega plašča. »Zdaj mi pa brž povej, koliko moških je že bilo tu?«

»Se nobenega, razen nogometnega kluba in pomnoženega filharmoničnega orkestra,« je odgovorila Pat smeje. »Ah, ljubček, stari časi so spet napočili!«

Zaspala je na moji rami. Jaz sem še dolgo bedel. V kotu je gorela lučka. Snežinke so rahlo trkale na okna in zdelo se mi je, da se je čas ustavil v tem motnem, rjavkasto zlatenastem mraku. V sobi je bilo zelo toplo. V ceveh centralne kurjave je kdaj pa kdaj počilo. Pat se je v spanju zganila in počasi, suščeč je zdrnila odeva na tla. Ah, sem pomislil, bronasta, bleščeča koža! Tenke čudo kolen! Nežna skrivnost prsi! Čutil sem njene lase na svoji rami in pod mojimi ustnicami je utripala žila njene roke. Ti da bi morala umreti? sem pomislil. Ti ne moreš umreti. Ti si sreča.

Previdno sem potegnil odejo nazaj. Pat je nekaj zamrmrala in mi v spanju počasi ovila roko okrog vratu.

Promet v trgovinah hitro narašča

Promet v trgovinah narašča dvajsetkrat hitreje kot v gostinskih podjetjih

Pregled polletnega prometa v trgovini in gostinstvu kaže, da Mariborčani rajši kupujejo razno blago, kot bi denar zapili ali zajedli. Podobno velja tudi za okolisko prebivalstvo, ki je navezano na mesto. Mestni družbeni načrt je predvidel povečanje prometa v trgovini v odnosu na lansko leto za 10 odstotkov, na 14.203 milijonov din, v gostinstvu pa le za 6 odstotkov na 822 milijonov din. Realizacija tega načrta pa je pokazala še večjo razliko. Promet v gostinstvu je le za malenkost višji od lanskega, za letošnjim družbenim načrtom pa zостаja za 19 milijonov. V trgovini

na drobno in veliko pa je promet za pol milijarde večji od lanskega in zостаja za letnim družbenim načrtom le za pol odstotka. Do konca leta pa bo gotovo dosežen, saj izkušnje minulih let kažejo, da potrošniki kupujejo v jesenskih mesecih več kot poleti in spomladi. Takšna uporaba zasluška krije zdrave tendence. V primerjavi z gostinstvom je promet v trgovini porasel za 12-krat več. To pomeni, da delovni ljudje bolj cenijo obleko in druge potrebščine v gospodinjstvu kot vino; pa tudi pri prehrani iščejo cenejšo prehrano ali si urejajo domača gospodinjstva.

Podpisani

kraj

ulica _____ pošta _____ naročnik _____

»Ljudsko pravico-Borbo« in prosim, da mi jo začnete z _____

redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo bom

plačal po inkasantu.

Datum

Podpis:

Odrežite in nam pošljite!

OB 50-LETNICI VRHNIŠKE SOLE

NOVA BROŠURA O VRHNIKI

Da so Vrhničani podjetni ljudje, dokazuje pravkar izšla brošura »Vrhniška šola« avtorja Grega Novaka. Ob 50-letnici vrhniške šole 1904-1954. Vrhničani so izdali podobno brošuro tudi leta 1934, to je za 30-letnico obstoja svoje šole. Seveda je ta prva knjižica sedaj velika redkost in so tudi podatki, ki so v njej, za danes neuporabni, saj je napravila Vrhniška od takrat ogromen korak v svojem razvoju.

Vrhniška šola je dnl pol stoletja sedanega šolskega poslovanja in prireja ob enem kulturni teden z bogatim kulturnim programom, gospodarsko razstavo, dramatičnimi nastopi, predavanji itd.

Novakova brošura nas seznani s prvimi počitki šolskega dela za Marije Terezije, in tedaj, ko je začel

učiteljati prvi po imenu znani vrhniški učitelj Janoš Oždek (leta 1796). Za slovensko so se ogreli mladi Vrhničani že za Napoleonove Ilirije.

Dne 15. novembra 1870 so ob znani razvojni preokretnici našega šolstva ustanovili tudi na Vrhnikih krajevni šolski svet, kar je olajšalo šolsko delo. Od 698 šolobveznih otrok je obiskovalo šolo le 287 učencev, torej manj kakor polovica za pouk godnih otrok.

Dne 5. oktobra 1878 so imeli na vrhniški šoli prvo učiteljsko konferenco z določenim dnevnim redom, ki

je stremel k izboljšanju pouka. Zato so začeli akcijo za posavitve šolskega poslopja, do tedaj je bil pouk v meznariji. Za novogradnjo se je zlasti trudil takratni vrhniški župan Gabrijel Jelovešek. Sam si je ogledal vod, celo na Dunaj. Načrte za novo vrhniško šolo je izdelal dunajski arhitekt Kaudel, proti modernemu šolskemu poslopju pa so se pojavili nasprotujoči kljub temu pa je župan Jelovešek uspešno, da je postavil Vrhniško šolo, ki je bila med najbolj modernimi in je Vrhnikih še sedaj v ponos. Gradbeni stroški so znašali okrog 90.000 kron, zato so uvedli doklado na alkoholne pijače. Z dohodki iz doklade so tisto leto poravnali dolg in imeli še okrog 100.000 kron prebitka.

Avtor brošure Grega Novak je po šolskih kronikah zbral tudi različne statistične podatke.

Leta 1844/45 je bilo na Vrhnikih 4 šolarjev. V šolskem letu 1904/05, ko se je vrhniška mladina vselila v novo šolsko poslopje, je bilo 696 učencev. Zanimivo pa je vsekakor, da je torej po 50 letih na Vrhnikih 72 učencev manj kakor leta 1904. Statistično poročilo za tekočo šolsko leto navaja skupaj 627 učencev, všteti so učenci osnovne šole in dijaki nižje gimnazije.

Ves ta vpadek pa gre seveda, v primerjavi s prejšnjimi leti, na račun novih let na Drenovem griču. Zaprta dr. Na Vrhnikih je poučevalo v zadnjih 100 letih 126 učiteljev in učiteljic. Skrbno sestavljenim podatkom sledi še drugi podatki. Seveda je v brošuri tudi literarni prispevek najbolj slavljega vrhniškega pisatelja Ivana Cankarja, in sicer brica »Tiskov Grega«, ki je bil nekdanji vrhniški učitelj. Cankar po sledi literarno zgodovinsko zanimivo pojasnijo, zbrano po pravi vedovanju starih Vrhničanov o tem vrhniškem učitelju in njegovi delu. Članek ima naslov: »Kakšna je bila šola Tiskovega Grega?« Nato je prikazana zgodovina Vrhniške šole. Vsekar, ki jo je napisal France Habja. Vsekar, ki jo smatram za pomanjkljivo, da v knjižici ni tudi bolj obširno obdelano poglavje o borbi Vrhniške mladine za narodnoosvobodilnim gibanjem. Posamezne drobne izjave iz NOB so navedene le mimogrede. Zaključni del brošure vsebuje prikaz današnje gospodarske dejavnosti Vrhniške in okolice.

Jože Zupančič

Berite »Ljudsko pravico-Borbo« in postali boste njen stalni naročnik!

deljeno čebelarstvo posest — po gmajnah razstresene panje in pa vzgojiti dober strokovni kader. To bi se dalo doseči z vašimi tečaji iz ustreznih literatur, ki je primanjkuje. S tem bi čebelarstvo v Prekmurju prešlo kritično obdobje svojega razvoja.

J. Z.

V nedeljo je bilo teden dni, kar so v Hrastju-Moti dobili novo železniško postajno poslopje, ki je bilo davna želja vseh ljudi. Slika kaže zbrane prebivalce ob slavnostni otvoritvi

OD VSEPOVSOD

PTUJ

Ptujska mlekarica deluje že od osvoboditve in oskrbuje ne le ptujski, temveč tudi mariborski in slovenski trg. Svoječasno so vozili pastirsko mleko celo v Ljubljano. Mlekarica pa izdeluje zdaj tudi sir. Ko bo zgrajena nova poslopje, morda bo do tretje okrajne razstave že pod streho, bodo izdelovali tudi kazen in surovo maslo. Mlekarica zbira mleko na precej velikem področju. Na novo bo uredila tudi osem zbiralnih postaj s hladilnimi napravami, tako da bodo kmalej lahko oddajali tudi mleko, ki ga bodo zbirali zvečer ali opoldne. Razstavi pa bo mlekarica razstavljala razen mlečnih izdelkov še brezalkoholne pijače, kot posebnost pa alkoholne mlečne izdelke.

»Petovica«, tovarna, ki razpošilja vse vrste žganih alkoholnih pijač, slovi po svojem sherry brandyju, posebno okusnem pehlevcu, slivovki in brinjevici. Delovala je že pred vojno in je bila prva tovarna likerjev v Jugoslaviji. Razen alkoholnih pijač izdeluje tudi borovnično vino in brezalkoholne pijače. Svoje izdelke bo razstavila na tretji okrajni gospodarski razstavi.

RADECE

Dne 8. septembra leta 1941 so Nemci množično selili Radečane in Vrhovčane z njihovih rodne zemlje. V spomin na ta dan bodo v občini Radeče letos od 5. do 12. septembra drugič praznovali občinski praznik. V nedeljo 12. septembra, bodo v Radečah med drugim odprli tudi spomenik prvima talcem iz Radeč, Marjanu Nemcu in Milanu Kosu, ki bo stal pred vhodom v mesto. Na bližnje slavnostne dni se zelo vestno pripravljata tudi Mestno gledališče, ki bo večkrat uprizorilo igrano s petjem in godbo »Planinska roža« in dramo »Celjski grofje«.

JESENICE

Strelski družini narodnega heroja »Matija Vrdnika-Tomaža« na Jesenicah je v kratkem času obstoj uspešno vzbudil med prebivalci zanimanje za strelski šport. Priredila je že več tekmovalij. Avgusta je imela družina strelski teden, na katerem je nastopilo več kot 380 strelcev. Od 9. do 12. septembra pa bo na Jesenicah veliko okrajno strelsko tekmovalje, na njem bo sodelovalo več kot 50 družin vsega radovljanskega okraja. To bo zaključna in letošnja največja strelska manifestacija na Gorenjskem, ki bo dokazala, da se strelstvo v tem kraju naglo razvija.

Trenutno je v železnici na Jesenicah največ dela v martinari. Montažno podjetje Djuro Djakovič iz Slavonskega Bрода gradi novo martinarsko lopo, ki bo zelo velika. V novih prostorih bodo montirali še eno kombinirano Siemens Martinovo peč, več električnih peč za proizvodnjo plemenitih in kvalitetnih jekel in novo jeklovilarno. Nov objekt mora biti gotov do 1. decembra.

Zadnje dni avgusta je na Jesenicah zasedal svet Okrajne zveze kulturno-prosvetnih društev Na sestanku so se posamezni kulturno-prosvetni delavci iz okraja na osnovi dosedanjih izkušenj pogovorili o bodočem delu. Ko so pregledali pomankljivosti in napake dosedanjega dela, so predlagali marsikaj, s čimer bo mogoče delovanje društev v bodoče izboljšati. Sklenili so, da bodo tudi prihodnje leto imeli šestmesečno dramsko šolo, da bodo priredili več predavanj in seminarjev, a pomočjo katerih bodo vzgajali kulturno-prosvetni kader. V radovljanskem okraju potrebujejo zlasti pevovodje in knjižničarje.

Jesenjski železarji imajo v Crkvenici ob morju prostora in prijeten počitniški dom. Tam je čez poletje precej članov kolektiva s svojci. Razen tega pa imajo svoj dom tudi na Mežakliji in Ravnah. V obeh

domovih je poskrbljeno za prijetno razvedrilo. Samoupravni organi pa si kupili na uršaki obali novo parcelo, kjer bodo v najkrajšem času zgradili nov dom. Železarna omogoča svojim članom tudi prijetne in ceneje izlete v različne turistične kraje. Doslej so organizirali že več kot 20 takih izletov.

TOLMIN

Med letovanje večje gradnje v tolimskem okraju spada tudi preureitev in razširitev ceste Tolmin-Moti na Soči kjer dela dobro napreduje. Stara cesta ima številne ovirke, katerih so se čisto dogajate prometniki nestrše. Zlasti skoz vas Modre je težko ozka, da se dva kamiona ne bi mogla srečati Novo cesto, ki bo manjša, bodo splojnati tudi omenjeni dve holi ravni črti. Zaradi večjega prometa, zlasti avtomobilov, za pa bo potrebno prejšnji sile razširiti tudi o asfaltiranju ceste Tolmin-Moti na Soči-Iđrija, kjer nimajo, da ni nič manj važna in manjša prometna kakor cesta Gorica-Tolmin-Kobarid, ki je bila asfaltirana že za Italije. Upoklatiti se treba, da železniški postaji Most na Soči gre v tihra, celotna Iđrijska in Zgornjokrajska dolina in da je zato na omenjeni cesti precej avtobusnega in tovornega prometa, v poletnih mesecih pa tudi izjemnega voznika niso redka.

Ležišča boksita v bujskem okraju

V občini Batonigle v bujskem okraju je bilo v kratkem začeli izkopavati boksit Ležišča so nedavno odkrili v bližini Lukovca Previdenarja, da bodo na tem mestu odprli rudnik.

Geološka raziskovanja so dala pozitivne rezultate zlasti v občini Momjan in Britonija, kjer so odkrili večja ležišča mineralov. Razen boksita bodo začeli kopati tudi železo, ki ga v severovzhodnem delu okraja izkoplili lani.

Zanimive iz Adlešičev

Po dolgem času nas je obiskal znani »Miha iz Marindola«, kot so imenovali tod okrog učitelja Miha Vahena, ki je leta 1944 učiteljeval v Marindolu in Milijih ter pesačil bos od Milčev do Adlešičev. Bili so hudi, a spomina vredni časi. Veselega pevca so ljudje gostoljubno sprejeli povsod, kjerkoli se je prikazal. Belokranjci niso pozabili svojega starega prijatelja in tovariša Miha, ki sedaj prepoval v Jevnici. Čudil se je napredku. Le nekaj mu ni bilo všeč: vodnjaki, stranišča in gnojšča v Marindolu. Pa ima tudi prav. Res bo treba poskrbeti, da se ta nedostatek popravi. Ljudje naj se ohranejo na okrajni odbor za male asanacije, ki jim bo prikočil na pomoč. Potem »Miha iz Marindola« ne bo mogel več kritizirati.

Anka Grabrijan iz Adlešičev je v Črnomlju izgubila z voza aktove z listino; v njej je imela 16.200 din. Vsa potirja je prišla domov. Kdo bi opisal njeno začudenje in veselje, ko sta se ji prismejala nasprotni dva mlada šolarja iz Grosuplje, ki sta našla aktove, in ji pomnila listino z vsebino. Pač Nekaj je manjkalo. Slika Anke sta si shranila za spomin na Adlešičev, ki po čisti svoje tisočake. In to jima je Anka radé volje prepuščala. Poštena šolarja, ki ju Anka niti po imenu ne pozna, zaslužita vse priznanje.

Na pirovanju na Velikih Selih je neznan »svat« izmaknil Tonetu Grabrijanu 11.000 din. S tem je okodoval prizadete, obenem pa pokvaril dobro voljo vsem svatom. To je pač bela vrana med poštenimi Adlešičani.

Letos je dobro obrodilo brinje. Za to ga ženske pridno nabirajo v Beli krajini in celo po Hrvaški doli do Ogrulina. Niso redke, ki so nabrale po 20 do 100 škafov ali 1500 litrov brinje. Je pa to težko delo. Praviijo, da prstov, posebno koncev, sploh ne čutijo od bolečin, ki jih zadajajo brinjeve igle. Brinje najprej zmeljejo in namočijo. Za en prežig skuhajo 18 škafov ali 12 kupljenikov odnosno mornikov brinje, to je okrog 300 litrov. Pri dobrem in zelen brinju ter pravilni prekuhi da en prežig 25 do 30 litrov čistejšega domačega brinjevega in tri četrti brinjevega olja. Povprečna cena brinjevega olja letos okrog 500 din liter. Brinjeve jagode pa prodajajo po 20 din kilogram.

Neprijetno je odjeknila vest po Beli krajini, da zapušča našo deželico in svoje drage Belokranjce tov. Lojze Zupane, šolski upravitelj v Črnomlju. Po dolgoletnem službovanju v Pod-

Kako preprečiti nazadovanje čebelarstva v Prekmurju

Prekmurje je že od nekdaj domovina »panjev«. Kajti obširni travniki in cvetoča polja so izborna hranila čebel. Zato je tudi ta gospodarska panoga dosegla tu lepe uspehe in je bila svoj čas ena izmed najdonosnejših. Toda stara čebelarji, ki so si že nabrali izkušenj, vedo povedati, da so čebelarstva leta zelo nezanesljiva: sedaj pomanjkanje paše, nato pomanjkanje zimске hrane itd. Ena izmed teh nadlog je zadelata letos in lani tudi prekmursko čebelarstvo. Na stoline panjev je končalo med dolgo in ostro zimo. Tako so številni čebelnjaki, ki so tako na gosto posejani po prekmurskih travnikih in gozdiščih, letos večinoma upušteni. Čebelarstvo je v Prekmurju zelo razkono; večjih objektov je zelo malo. Zato se čisto zgodi, da mali čebelnjak propade v bližini večjega.

Prejšnja leta so na jesen, ko je cvetela ajda prihajali v Prekmurje tujji čebelarji z ogromnim številom panjev; letos tudi teh ni videti. Za napredek te panoge pa bi bilo potrebno sledeče: v prvi vrsti združiti

Modernizacija piranske ladjedelnice

V ladjedelnici »Boris Kidrič« v Piranu je nedavno začela obratovati nova mehanična delavnica, v kateri bodo popravljali tudi ladijske motorje. Letos je ladjedelnica prejela 21 milijonov din za modernizacijo naprav. V načrtu imajo postopno preumestitev pomorskih gradenj z lesenih na železne konstrukcije.

Ladjedelnica je zadnjih pet let zgradila in obnovila 53 ladij raznih velikosti. V istem obdobju se je število zaposlenih delavcev v primerjavi s prejšnjimi leti potrojilo.

Nova planinska koča na Črni prsti

Na Črni prsti so minulo nedeljo odprli novo planinsko kočo, za kar je v prvi vrsti zaslužno požrtvovalnim članom Planinskega društva Most na Soči, ki so s pomočjo Planinske zveze Slovenije končno uresničili svoj zamisel. Črna prst je že od nekdaj izletniška točka in so jo vedno radi obiskovali številni turisti, bodisi iz tolimske ali bohinske strani. Pri ljubljena je zlasti za krajše enodnevnne izlete, saj je moč doseči iz doline v pletih treh urah hoje. Vsi, ki so se kdajkoli povzpeli na vrh, pa so čutili potrebo po primernem zavetju; tega se je dobro zavedalo tudi Planinsko društvo Most na Soči, ki ni odnehalo, dokler mu po dveh letih končno ne ni uspelo, da je iz staroda in porušene italijanske bunkerja nastal lep planinski dom. S tem je Črna prst mnogo pridobila na svoji vrednosti kot planinska postojanka, ker bo koča, v kateri lahko prenočuje karkoli 20 izletnikov v sezoni stalno odprta in oskrbovana.

Nečloveško ravnanje s starko

Komisija kopskega okrajnega ljudskega odbora je nedavno našla na podstrešju stanovanja delavca Josipa Grahonja v Izoli popolnoma onemogočeno starko, ki je bila kot zver zaprta v poplinski prazen prostor in skoraj brez obliadi. Starko, ki se zaradi izstradanosti ni mogla več držati pokonci, so takoj odpeljali v Dom omejenih, kjer so ji nudili prvo pomoč.

Bila je podobna živemu okostnjaku, saj je tehtala le 32 kg. Komisija je ugotovila, da sta starko zaprla na podstrešje njen sin Josip in snaha Marija. Zvebiti sta se je hotela na ta način, da sta jo le omlo hrana in ji odvzela vso obliko. Dve dni je vzbudil med prebivalstvom veliko ogorčenje, saj je štletna starica Ivana Grahonja zaslužila s svojim garanjem vse prejšnje leto, kar sta ji pripravila njen nečloveški sin in snaha. Oba so predali javnemu tožilstvu.

ZARADI ŽENSKO SO SE STEPLI V občinski gostilni v Planini v postojanskem okraju so v nedeljo popivali razni očetni delavci. Med vinjenimi gosti pa je prišlo zaradi nekih žensk do prepira in pretepa. Posledica pretepa je bila, da je obložen 25-letni I. P. iz Svetkovcev v LRH s prerezanim trebuhom. Ranjenca so takoj prepeljali v bolnišnico.

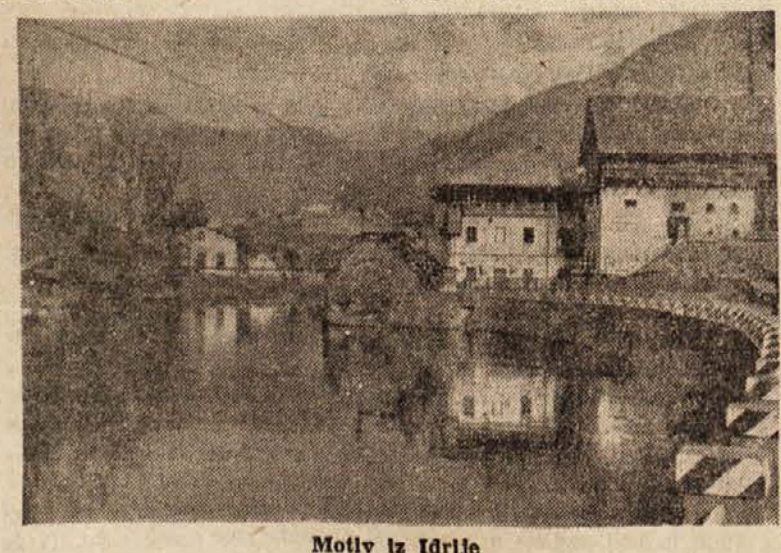
DRZNEGA VLOMILCA SO PRIJELI Dne 29. avgusta je bilo vlomljeno v stanovanje Katice Vogrine v Zgornjem Radvanju. Tat je s silo odprl slabo zaprto okno, ko Vogrineve ni bilo doma. Odnesel je več denarja in obleke. Kriminalistični organi Tajništva za notranje zadeve v Mariboru so storila že v nekaj urah izvedili, in sicer je to bil 27-letni P. F. iz Gornje Radgone. Pri njem so našli vse ukradene predmete, ki so jih okodovanki vrnili.

Slovesnosti v bujskem okraju ob 10 letnici 43. istrske divizije

V nedeljo so se začele v bujskem okraju slovesnosti ob desetletnici ustanovitve 43. istrske divizije. V vaseh Grožnjanu in Skrlčih so odkrili spominski plošči. Odkritju spominske plošče v Grožnjanu je prisostvovalo nad 1.000 prebivalcev okoliških vasi, govoril pa je Danilo Ribarič bivši komandant druge brigade 43. divizije, ki je osvobodila Grožnjan. Po odkritju spominske plošče v katero so vklesali zgodovinski datum osvoboditve vasi, so bile na sporedu kulturne točke, športne prireditve in gasilske vaje

PRI KOPANJU JE UTONIL

V nedeljo se je šel kopat v Krko 17-letni Anton Pene iz Doljnjega Krongovega v novomeškem okraju. V vodi ga je zgrabil krč, zaradi česar je Pene utonil.

Motiv iz Iđrije